

Samenvattend auditrapport over de
uitkomsten van de wettelijke taak ten aanzien
van begrotingshoofdstuk IXB Financiën 2011
Ministerie van Financiën

Kenmerk RAD/2012/142

Datum 16 maart 2012
Status Definitief

Uitgebracht aan de minister van Financiën
16 maart 2012

Colofon

Titel RAD/2012/142
Samenvattend auditrapport over de uitkomsten van de
wettelijke taak ten aanzien van begrotingshoofdstuk IXB
Financiën 2011, Ministerie van Financiën

Auteur(s)

Bijlage(n) Verkorte versie van de financiële overzichten 2011
behorende bij begrotingshoofdstuk IXB Financiën 2011

Inlichtingen **Rijksauditedienst**

@rad.nl

Inhoud

1	Samenvatting—5
1.1	Controle financiële verantwoording—5
1.2	Financieel beheer en materieelbeheer—5
2	Inleiding—6
2.1	Doel en doelgroepen—6
2.2	Werkzaamheden—6
2.3	Wettelijke taak—6
3	De in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten—7
3.1	De controleverklaring—7
3.2	De bevindingen over de financiële overzichten—9
4	Bevindingen ten aanzien van het financieel beheer en materieelbeheer—10
4.1	Inleiding—10
4.2	Werkzaamheden—10
4.3	Ministeriebrede bevindingen—10
4.3.1	Overgang naar P-Direkt—10
4.3.2	Personeelsdossiers—10
4.3.3	Naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen—10
4.3.4	Contractbeheer—11
4.4	Bevindingen DG Belastingdienst—11
4.4.1	Inleiding—11
4.4.2	Kinderopvangtoeslag—11
4.4.3	Horizontaal toezicht MZGO—11
4.4.4	Horizontaal toezicht MKB—12
4.4.5	Belastingdienst Caribisch Nederland (B/CN)—12
4.4.6	OB-systeem—12
4.4.7	Archivering—12
4.4.8	Herziening testaanpak—13
4.4.9	Toezicht op hoge toegangsrechten en beveiligingsparameters—13
4.4.10	Programma invordering—13
4.5	Bevindingen DG Generale Thesaurie—13
4.5.1	Toezietsarrangement NLFJ—13
4.5.2	Toetsingskader risicoregelingen—14
5	Totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering—16
5.1	Inleiding—16
5.2	Werkzaamheden—16
5.3	Bevindingen—16
6	Specifieke onderwerpen—17
6.1	Ministeriebreed—17
6.1.1	Betaalgedrag—17
6.2	DG Generale Thesaurie—17
6.2.1	Claims—17
6.2.2	Begrotingsreserve SENO-GOM—17
6.2.3	Controle landspecifieke informatie door externe accountant EFSF—17
6.2.4	Beveiligingsmaatregelen RBS—18

Bijlage: verkorte versie van de financiële overzichten 2011 behorende bij
begrotingshoofdstuk IXB Financiën 2011—20

1 Samenvatting

1.1 Controle financiële verantwoording

Financiële informatie

De controle van het jaarverslag IXB Financiën over 2011 heeft geleid tot een goedkeurende controleverklaring. Zoals gebruikelijk bij dit begrotingshoofdstuk wordt in deze verklaring de onzekerheid benadrukt die het gevolg is van de gevoeligheid voor misbruik en oneigenlijk gebruik van belastingwetgeving en inkomensafhankelijke regelingen (Belastingdienst).

Niet-financiële informatie

De in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering is op een ordelijke en controleerbare wijze tot stand gekomen en is niet strijdig met het beeld dat de financiële informatie in het jaarverslag oproept.

1.2 Financieel beheer en materieelbeheer

Wij hebben het financieel beheer en materieelbeheer alsmede het door de Belastingdienst gevoerde M&O- beleid onderzocht. Wij hebben onze bevindingen in hoofdstuk 4 weergegeven.

2 Inleiding

2.1 Doel en doelgroepen

Voor u ligt het samenvattend auditrapport 2011 over de wettelijke controle van begrotingshoofdstuk IXB Financiën van het ministerie van Financiën. Dit rapport bevat, behalve de belangrijkste uitkomsten van deze controle, de controleverklaring omtrent de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Van het departementale jaarverslag zijn uitsluitend voor identificatiedoeleinden in de bijlage bij dit rapport opgenomen:

- de departementale verantwoordingsstaat;
- de samenvattende verantwoordingsstaat van de diensten die een baten-lastenstelsel voeren;
- de departementale saldibalans;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering;
- het overzicht van personele topinkomens.

Voor andere doeleinden verwijzen wij naar het volledige jaarverslag.

Het rapport is bestemd voor onze opdrachtgever, de minister van Financiën. De bestuursraad, de leden van het audit committee, de directeur financieel-economische zaken, de president van de Algemene Rekenkamer en het directoraat-generaal Rijksbegroting krijgen een afschrift van het rapport.

Met dit rapport ondersteunt de Rijksauditedienst de minister in zijn verantwoordelijkheid voor het opmaken van het departementale jaarverslag en voor de bedrijfsvoering van zijn ministerie.

2.2 Werkzaamheden

Onze onderzoeken zijn uitgevoerd in overeenstemming met de beroepsvoorschriften voor registeraccountants en omvatten onder meer bestudering van de relevante documentatie, een beoordeling van het interne beheersingssysteem, interviews met de betrokken functionarissen en het uitvoeren van deelwaarnemingen. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze rapportering.

2.3 Wettelijke taak

Over de uitvoering van de wettelijke taak, zoals bedoeld in artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2001, rapporteren wij in dit rapport als volgt:

- de controleverklaring en de bevindingen over de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten (hoofdstuk 3);
- de bevindingen over het financieel beheer en materieelbeheer, waaronder het beleid ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik en de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties (hoofdstuk 4);
- de bevindingen over de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering (hoofdstuk 5);
- specifieke onderwerpen (hoofdstuk 6).

3 De in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten

3.1 De controleverklaring CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de minister van Financiën

Verklaring betreffende de in het departementale jaarverslag IXB Financiën 2011 opgenomen financiële overzichten

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het departementale jaarverslag IXB Financiën 2011 van het ministerie van Financiën gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten:

- de departementale verantwoordingsstaat over 2011 met de financiële toelichtingen daarbij;
- de samenvattende verantwoordingsstaat over 2011 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
- de departementale saldibalans per 31 december 2011 met de toelichting daarbij;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2011;
- het overzicht van personele topinkomens over 2011.

Een verkorte versie van deze financiële overzichten is opgenomen in de bijlage van dit rapport.

De minister is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Onze verantwoordelijkheid is aan de minister een oordeel te geven over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Oordeel

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van het ministerie van Financiën over 2011 in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1.4.2. van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat er, als gevolg van onzekerheden omtrent de juistheid en volledigheid van door derden verstrekte gegevens een inherente onzekerheid bestaat over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Tevens vermelden wij naar aanleiding van ons onderzoek dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Den Haag, 15 maart 2012

[Handwritten signature]

Clustermanager Rijksauditedienst

3.2

De bevindingen over de financiële overzichten

Fouten of onzekerheden mogen niet van materiële betekenis zijn voor het beeld dat de jaarrekening oproept. In kwantitatieve zin wordt de materialiteit bepaald door vast te stellen dat de fouten of onzekerheden een zekere grenswaarde, tolerantie genaamd, niet overschrijden. Over de grootte van toleranties bestaan fijnmazige rijksbreed geldende afspraken. De meest relevante is:

Omvang van de post in de jaarrekening / het artikel in het begrotingshoofdstuk	Tolerantie
> € 500 miljoen	3%
> € 150 miljoen en ≤ € 500 miljoen	€ 15 miljoen
≤ € 150 miljoen	10%

Overschrijdt een fout of onzekerheid de tolerantie, dan dient deze toereikend te worden toegelicht in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Voor 2011 is conform de rijksbreed geldende afspraken de bovengrens voor deze controle voor individuele posten en voor het totaal door ons bepaald op € 1,3 miljard. Onze controleplanning is gericht op het ontdekken van fouten of onzekerheden die groter zijn dan € 1 miljard.

Wij hebben geen overschrijdingen van deze toleranties vastgesteld. Ook niet voor de huurtoeslag waar in eerdere jaren sprake was van een overschrijding. Voor de toeslagen is overigens sprake van een bijzondere situatie omdat de uitgekeerde toeslagen zowel via het Beheersverslag als via de begroting van andere departementen worden verantwoord.

4

Bevindingen ten aanzien van het financieel beheer en materieelbeheer

4.1

Inleiding

Conform artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2001 hebben wij het financieel beheer en het materieelbeheer van het ministerie van Financiën en de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties onderzocht. Ook wordt in dit kader het beleid ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik onderzocht.

4.2

Werkzaamheden

De controle- en werkprogramma's, die wij gebruiken voor de jaarrekeningcontrole, geven ook aanwijzingen voor de controle van het financieel beheer en het materieelbeheer. Per jaar worden afhankelijk van de risico's andere accenten gelegd bij de controle.

4.3

Ministeriebrede bevindingen

4.3.1

Overgang naar P-Direkt

Het ministerie van Financiën is in de loop van 2011 overgegaan naar P-Direkt. Wij constateren dat het proceseigenaarschap decentraal is ingevuld waardoor uitvoering en coördinatie niet uniform is ingericht en in de praktijk onduidelijkheden oplevert ten aanzien van de verantwoordelijkheden.

Ook de implementatie van het controlframework (controlsheets) zoals dat in het P-Direkt zelfbedieningsconcept is voorzien, heeft nog niet volledig plaatsgevonden. P-Direkt geeft aan, mede gezien de stand van de beheersing binnen haar organisatie, dat "verhoogde dijkbewaking" bij de departementen nodig is. Wij adviseren u de interne beheersingsmaatregelen rond P-Direkt te implementeren en met gericht (verbijzonderde) interne controle op naleving toe te zien.

4.3.2

Personeelsdossiers

Het (digitale) personeelsdossier (cRMA) is voor het management een belangrijk instrument om te kunnen sturen op het personeelsbeheer en daarover verantwoording te kunnen afleggen. Het elektronisch dossier is een onlosmakelijk onderdeel van het selfserviceconcept.

De actualiteit van de digitale Personeelsdossiers (cRMA) is een aandachtspunt. Ondanks een uitgevoerde inhaalslag constateren wij nog steeds achterstanden of dat voorgeschreven onderliggende documenten van in 2011 verrichte personele betalingen nog steeds niet in het cRMA zijn opgenomen.

Wij dringen er op aan dat de organisatie voldoende maatregelen treft dat de noodzakelijke documenten volledig en tijdig in cRMA aanwezig zijn om de legitimiteit van de betaling vast te kunnen stellen.

4.3.3

Naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen

Ook in 2011 zijn er in een aantal gevallen contracten verlengd en/of gebruik gemaakt van contracten waarbij de Europese aanbestedingsregels niet voldoende zijn nageleefd:

- In drie gevallen gaat het om verlenging van in eerdere jaren afgesloten contracten. De hiermee gemoeide uitgaven/verplichting ad € 2,2 mln. merken wij als onrechtmatig aan.
- In één geval gaat het om een interdepartementaal afgesloten en ten onrechte verlengd contract waar Financiën gebruik van maakt.

- De uitgaven op dit contract ad € 2 mln. worden op grond van de begrotingsregels toegerekend aan het departement waar de uitgaven plaatsvinden.
- Daarnaast is in één geval een nadere overeenkomst afgesloten waarbij gebruik is gemaakt van een bestaande mantel- / raamovereenkomst. In principe zijn de procedures gevolgd om in de geest van de aanbestedingsregels concurrentie te stellen. Achteraf kan gesteld worden dat het de vraag is of de aard van deze opdracht het gebruik van de desbetreffende mantel- / raamovereenkomst geheel rechtvaardigt. Gezien de aard van deze bevinding en de juridische complexiteit merken wij de hiermee genoemde uitgaven ad € 9 miljoen als onzeker aan.

4.3.4 Contractbeheer

Het contractenregister en contractendossiers zijn belangrijke sturings- en beheersingsinstrumenten voor doelmatig en rechtmatig financieel beheer. Uit onze controle is geconstateerd dat (interne) inkoop- en aanbestedingsregels niet altijd worden nageleefd. Daarnaast is het contractenregister van het kerndepartement niet juist en volledig. Hierdoor bestaat het risico dat ten onrechte geen gebruik wordt gemaakt van bestaande (mantel-) contracten en/ of aanbestedingsregels niet worden nageleefd.

Bureau Inkoop van het kerndepartement heeft intussen verbetermaatregelen opgesteld om het financieel beheer op orde te krijgen. Wij adviseren allereerst verbetering van het beheer rond de inkoopprocedure en concrete afspraken te maken met de Haagse Inkoop Samenwerking over het uitwisselen van contracten en gegevens. Voorts bevelen wij vervolgens aan met name in de (verbijzonderde) interne controle hier expliciet aandacht aan te besteden.

4.4 Bevindingen DG Belastingdienst

4.4.1 Inleiding

Belastingwetgeving en inkomensafhankelijke regelingen zijn inherent gevoelig voor misbruik en oneigenlijk gebruik indien de vaststelling van de hoogte mede afhankelijk is van een opgave van de belastingbetaler of toeslaggerechtigde. Het beleid van de Belastingdienst en de uitvoering daarvan om het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik tot aanvaarbare proporties terug te brengen moet, gegeven de omstandigheden en mogelijkheden, toereikend zijn.

4.4.2 Kinderopvangtoeslag

Voor de kinderopvangtoeslag is het deel (circa 13,1%) dat betrekking heeft op de gastouderopvang onzeker in verband met niet objectief vast te stellen uren. Deze onzekerheid bestond ook al vóór 2011 en is het gevolg van beperkingen in wet- en regelgeving en als gevolg daarvan beperkingen in de controlemogelijkheden voor Toeslagen. De financiële omvang van deze onzekerheid is zodanig groot dat de Belastingdienst deze, evenals vorig jaar, vermeldt in de toezichtparagraaf toeslagen van het beheersverslag.

4.4.3 Horizontaal toezicht MZGO

Voor een goede klantbehandeling bij met name het MZGO-segment is een geïntegreerd (digitaal) klantdossier noodzakelijk. Hierin zou, naast de gegevens uit de verschillende administraties en de informatie uit ATK+, het klantbeeld van de belastingplichtige terug te vinden moeten zijn. Op dit moment beschikt de Belastingdienst niet over één geïntegreerd elektronisch klantdossier.

Het MZGO-segment ontwikkelt als aanvulling op Fix¹ kwaliteitstoetsen op onderdelen van de individuele klantbehandeling. De werkgroep heeft in 2011 vragenlijsten opgeleverd. In het eerste kwartaal 2012 wordt gestart met het uitvoeren van deze kwaliteitstoetsingen. Daarmee is een goede stap gezet in de ontwikkeling van een passend kwaliteitsraamwerk.

De Belastingdienst heeft de doelstellingen inzake de voortgang van HT bij het MZGO-segment niet gehaald. In de bedrijfsvoeringsmededeling van het beheersverslag van de Belastingdienst zal hieraan aandacht worden besteed.

Het beleidsonderzoek naar het effect van het toezicht op de compliance in het MZGO-segment wordt meegenomen in het bredere beleidsonderzoek van de onafhankelijke Commissie Horizontaal Toezicht Belastingdienst.

4.4.4 Horizontaal toezicht MKB

Horizontaal toezicht in het MKB-segment richt zich op samenwerking met fiscaal dienstverleners. Het toezicht verschuift daarbij van de ondernemer naar de fiscaal dienstverlener die de aangifte voor de ondernemer verzorgt en indient. De Belastingdienst steunt daarbij op de professionaliteit van deze dienstverlener. Daartoe verzamelt de Belastingdienst informatie over de kwaliteit (van de processen) van de fiscaal dienstverlener en bouwt zo een klantbeeld over hem op. De beschikbare systemen zijn ingericht op het niveau van belastingplichtigen. Een registratiesysteem waarin de informatie en het klantbeeld van de fiscaal dienstverlener worden vastgelegd, moet nog worden ontwikkeld.

4.4.5 Belastingdienst Caribisch Nederland (B/CN)

Na het ontstaan van de nieuwe Belastingregio op 10-10-10, ging op 1-1-11 een nieuw belastingstelsel in op Bonaire, St. Eustatius en Saba (BES). De Belastingdienst heeft in 2011 veel inspanningen geleverd om de heffings- en inningsprocessen op de BES-eilanden verder te ontwikkelen en aan te laten sluiten op dit nieuwe fiscale stelsel. Dat neemt niet weg dat er sprake was van onvoldoende beheersmaatregelen hetgeen onzekerheden met zich meebrengt voor de verantwoording. In het beheersverslag wordt expliciet aandacht besteed aan de ontwikkelingen bij B/CN.

4.4.6 OB-systeem

In 2011 waren er regelmatig verstoringen in het OB-systeem. Dit leidde tot foutieve teruggaven, aanslagen en verminderingen die vervolgens weer door de Belastingdienst hersteld werden. Daarnaast stond ook de beschikbaarheid van het systeem onder druk. Het is -door de slechte documentatie, beperkte kennis over de werking van het systeem en de complexiteit van de programmatuur- moeilijk om daar op beheerste wijze aanpassingen in door te voeren, terwijl die wijzigingen toch noodzakelijk zijn door bijvoorbeeld wetswijzigingen.

Wij hebben van de Belastingdienst vernomen dat de vervanging van het OB-systeem in de komende jaren voorzien is. Binnenkort wordt door het MT Belastingdienst besloten met betrekking tot de outline-businesscase.

4.4.7 Archivering

Bij onze controle blijkt dat papieren documenten soms niet beschikbaar zijn doordat de archivering tekortschiet. Een goede archivering is een wezenlijk onderdeel van het ordelijk beheer van de Belastingdienst. Bijkomend gevolg is dat er onzekerheden ontstaan bij de uitvoering van onze controle.

¹ Fix richt zich primair op de kwaliteit van het traditionele toezicht

Het Landelijk Kantoor Belastingregio's heeft aangegeven na te gaan wat de oorzaken zijn en er op toe te zien dat het archiveringsproces verbeterd. Dit punt is mede van belang met het oog op de toekomstige verhuizingen in het kader van de centralisatie.

4.4.8 *Herziening testaanpak*

In de managementletter over het eerste halfjaar 2011 is gemeld dat het verbeteren van de testaanpak nog voor deel moest worden doorgevoerd. In 2011 is de Verbeterde TestAanpak (VTA) toegepast bij vijf releases. De Chief Information Officer (CIO) van de Belastingdienst heeft met de bedrijfssonderdelen afgesproken om in 2012 er voor te zorgen dat alle dan te starten releases (vanaf de opdrachtverstrekking) conform VTA worden getest. In de tweede helft van 2011 is door de RAD onderzoek uitgevoerd naar de implementatie van de VTA bij de vijf hierboven genoemde releases. Het onderzoek toont aan dat de Belastingdienst werk maakt van het meer generiek en gestructureerd inrichten en uitvoeren van het proces testen, maar dat de mate van implementatie binnen de bedrijfssonderdelen nog divers was.

4.4.9 *Toezicht op hoge toegangsrechten en beveiligingsparameters*

De Belastingdienst heeft beveiligingsmaatregelen getroffen om de beschikbaarheid, de integriteit en de vertrouwelijkheid van de informatievoorziening te waarborgen. Op de onderdelen mainframe platform, midrange platform, Windows platform, het databasemanagement van DB2, het databasemanagement van Sybase en de LAN netwerkinfrastructuur wordt net als in het vorige halfjaar nog onvoldoende aantoonbaar bewaakt of de getroffen beveiligingsmaatregelen effectief waren. Het betreft controle op het gebruik van hoge rechten en het bewaken dat beveiligingsparameters blijvend juist zijn ingesteld. In de tweede helft van 2011 zijn enkele functionarissen benoemd die het securitymanagement in gaan vullen. Het is van belang dat deze functionarissen in 2012 de controles op gestructureerde wijze uitvoeren en vastleggen.

4.4.10 *Programma Invordering*

De Belastingdienst geeft aan de aanpassing van het inningsproces op korte termijn van belang te vinden en in samenhang daarmee de ontwikkeling van een nieuw inningsstelsel.

De Belastingdienst gebruikt momenteel voor de inningsadministratie van een aantal kleinere belastingmiddelen het systeem ETM-loka. Dit systeem kent gebreken en onvolkomenheden. Hierdoor zijn relatief veel correctiewerkzaamheden nodig. Daarnaast is de performance van het systeem niet optimaal. Het meer dan normaal inzetten van superusers is, gegeven de omstandigheden, noodzakelijk maar leidt ook tot een verhoogd intern frauderisico.

De Belastingdienst geeft aan niet zonder meer over te gaan tot het verder uitbreiden van ETM-loka met de grotere middelen.

4.5 **Bevindingen DG Generale Thesaurie**

4.5.1 *Toezichtsarrangement NLFt*

Op 1 juli 2011 is de Stichting Administratiekantoor Beheer Financiële Instellingen (NLFt) opgericht. In september 2011 zijn de bestuurders benoemd en zijn de aandelen van de financiële instellingen aan de Stichting overgedragen. De overdracht van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden is nog niet in een definitief toezichtsarrangement geregeld.

Wij constateren dat in het concept-toezichtsarrangement een voorbehoud wordt gemaakt ten aanzien van besluiten waarvan vooraf nlet kan worden aangegeven hoe het toezicht inhoudelijk kan worden ingevuld. Voor die gevallen is afgesproken dat op het moment dat een bepaalde taak/situatie zich voordoet op maat gemaakte procesafspraken worden gemaakt. Hoewel we dit begrijpelijk achten bevelen wij aan, om achteraf misverstanden te voorkomen en recht te doen aan de ministeriële verantwoordelijkheid, dit zoveel als mogelijk vooraf te concretiseren. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van:

- Het formuleren welke criteria gelden voor het bepalen of een beslissing principieel en/of zwaarwegend is.
- Een jaarlijkse inventarisatie over welke onderwerpen principiële en/of zwaarwegende beslissingen genomen kunnen worden om verassing en voorkomen en tijdig mitigerende maatregelen te maken.
- Een jaarplanning waarin onder andere de belangrijkste toekomstige gebeurtenissen in een tijdslijn worden uiteengezet met daaraan gekoppelde beslismomenten, benodigde informatie, risico's en door de Stichting en/of Financiën te treffen beheersmaatregelen.

Wij dringen erop aan het toezichtsarrangement spoedig definitief te maken met inachtneming van de hiervoor genoemde aandachtspunten.

4.5.2 *Toetsingskader risicoregelingen*

Met ingang van 2011 is het toetsingskader risicoregelingen (Rijksbegrotingsvoorschriften 2011) van kracht geworden dat met name tot doel heeft om tot een heldere afweging over risicoregelingen te komen. Dat geldt zowel voor nieuwe garanties en leningen (regelingen), als wel de aanpassingen in bestaande regelingen en zijn altijd onderdeel van de besluitvorming in de ministerraad. In maart 2011 is een toetsingskader EFSF/ESM opgesteld.

Wij constateren dat in de volgende gevallen de toetsingskader niet is toegepast:

- De in 2010 afgesloten bilaterale leningen met Griekenland zijn in 2011 de leningvoorwaarden (risicopremie, looptijden en aflossingsvrije perioden) gewijzigd.
- Een nieuw EFSF Framework Agreement (EFSF 2.1), waarbij de risicopremie, looptijden en aflossingsvrije perioden zijn gewijzigd.

De directies Buitenlandse Financiële Betrekkingen en Begrotingszaken hebben aangegeven dat in formele zin de toetsingskader risicoregelingen niet is toegepast, maar in materiële zin de ministerraad voortdurend op de hoogte is gehouden. Bij de garanties EFSF/ESM is bij de instelling ervan een toetsingskader ingevuld ten behoeve van een ordentelijke besluitvorming in de MR over de inzet voor de onderhandelingen erover in Brussel. Op een aantal momenten zijn er wijzigingen aangebracht in de garantie EFSF. Financiën/DGRB is steeds nauw betrokken geweest bij de aanpassingen in de garantieregeling met het oog op besluitvorming in de MR over de inzet van Nederland in Brussel. Aangezien de minister van Financiën steeds beschikte over voldoende gegevens, was het niet opportuun om steeds het toetsingskader expliciet opnieuw in te vullen. In de regelgeving is voorzien om in bijzondere gevallen niet telkens het toetsingskader in te vullen door de algemene afwijkingmogelijkheid ex artikel 3 RBV. Hetzelfde geldt voor de aanpassing in 2011 van de lening aan Griekenland uit 2010.

De uitleg van BFB en BZ achten wij aannemelijk, wel bevelen wij aan om voor soortgelijke gevallen de Rijksbegrotingsvoorschriften op dit punt aan te laten passen en de uitzonderingsgronden nader te definiëren.

- 4.5.2.1 **Afwikkeling Z-share**
De Nederlandse Staat heeft via het aandeelhouderschap in RFS Holdings BV een belang in de Z-share. In onze voorgaande management letters hebben wij aangegeven dat zolang er nog geen definitieve afwikkeling heeft plaatsgevonden, er over en weer financiële stromen kunnen lopen tussen de N-share (de huidige ABN AMRO Group) en de Z-share en hebben wij aanbevolen het financieel beheer zodanig in te richten dat de directe en indirecte kapitaalstortingen (en -onttrekkingen) in de Z-share adequaat worden geanalyseerd en onderbouwd.

Voor het grootste deel zijn de openstaande punten inmiddels opgelost. Wat nog onderwerp van ons onderzoek is de equity transfer (pre-separation adjustment) van € 173 miljoen van Z-share naar N-share. Hiervan is nog geen onderbouwing ontvangen en is het onduidelijk wie hier contractueel recht op heeft.

5 Totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

- 5.1 Inleiding**
Onderdeel van onze wettelijke controleopdracht is dat wij vaststellen dat de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering op een deugdelijke wijze tot stand is gekomen.
- 5.2 Werkzaamheden**
Wij hebben de processen die de totstandkoming van beleidsinformatie verzorgen, beoordeeld. Wij hebben bij de beoordeling de Rijksbegrotingsvoorschriften als normenkader gehanteerd. In 2011 is specifiek aandacht besteed aan het totstandkomingsproces bij een 15-tal prestatie-indicatoren, waarbij sprake is van een meer dan gemiddeld politiek of financieel (afbreuk)risico danwel een hoge mate van complexiteit in het totstandkomingsproces zelf.
- 5.3 Bevindingen**
FEZ stelt samen met de beleidsdirecties een meerjarenprogramma op voor beleidsdoorlichtingen. Voor het begrotingsjaar 2011 is een 5-tal beleidsdoorlichtingen in de planning opgenomen. Een beleidsdoorlichting is een belangrijk instrument voor de 2^e Kamer om de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid en de bedrijfsvoering vast te kunnen stellen. In de Tussen evaluatie Beleidsdoorlichtingen (TK 2008-2009) is aandacht gevraagd voor een goede inpassing van dit instrument in de bedrijfsvoering van de Rijksoverheid.

Wij stellen vast dat ultimo 2011 geen van de aangekondigde doorlichtingen op de beoogde wijze is uitgevoerd dan wel afgerond. De beleidsdirecties hebben FEZ op de hoogte gesteld van de achterliggende motieven en hebben hun beslissing in de verantwoording toegelicht. In 3 gevallen is er sprake van een samenloop met andere evaluaties waardoor een eigen doorlichting overbodig was geworden. Deze evaluaties zijn aangeboden aan de 2^e Kamer. In 1 geval is de doorlichting nog in uitvoering en wordt in 2012 afgerond. In een ander geval is de beleidsdoorlichting overgedragen aan het departement EL&I.

6 Specifieke onderwerpen

6.1 Ministeriebreed

6.1.1 Betaalgedrag

In 2011 is in opdracht van de ICBR voor de derde keer een rijksbrede audit uitgevoerd naar het betaalgedrag van het Rijk. Voor het ministerie van Financiën was de uitkomst in 2011 95,4% en in 2010 94,5%. Hiermee voldeed Financiën aan de met de Tweede Kamer afgesproken norm van 90% op tijd betaalde facturen. Het rijksbrede percentage tijdig betaalde facturen (binnen 30 dagen na factuurdatum) bedroeg 90,6%. Ten opzichte van het in 2010 uitgevoerde onderzoek (81,4%) een toename van ruim 9%.

6.2 DG Generale Thesaurie

6.2.1 Claims

Met betrekking tot de verwerving van de Nederlandse onderdelen van Fortis en ABN AMRO door de Staat, is door een aantal voormalige aandeelhouders gesteld dat zij hierdoor schade hebben geleden. Zij hebben de Staat hiervoor aansprakelijk gesteld en gerechtelijke procedures opgestart.

Met Ageas zijn een aantal geschillen met betrekking tot de ontvlechting ontstaan. Het gaat onder meer om de financieringsinstrumenten Fortis Capital Company (FCC) en de Mandatory Convertible Securities (MCS). De geschillen zijn momenteel nog niet opgelost.

6.2.2 Begrotingsreserve SENO-GOM

In 2009 is de voormalige SENO-GOM-portefeuille van EZ geïntegreerd in de EKV-portefeuille. EZ heeft voor de SENO-GOM-portefeuille destijds een interne begrotingsreserve opgebouwd en dat is samen met de portefeuille overgegaan naar Financiën. De begrotingsreserve, primair bedoeld om fluctuaties op te vangen die niet binnen de jaarlijks begrotingsruimte kunnen worden opgevangen, bedraagt ultimo 2011 € 347 miljoen, terwijl de omvang deze portefeuille ultimo 2011 slechts circa € 280 miljoen bedraagt.

De omvang van de reserve staat ultimo 2011 niet meer in verhouding tot de omvang van de portefeuille. Met name gelet op de schade-uitgaven voor SENO-GOM in recente jaren en het feit dat ultimo 2011 de looptijd van de meer risicovolle SENO verzekeringen (Dost Europese markten) is verstreken, lijkt dit steeds meer het geval. Wij dringen er op aan binnen enkele maanden aan de hand van een risicoanalyse een reële inschatting van de hoogte van de benodigde reserve te bepalen, waarbij naar onze mening de hoogte in ieder geval niet meer dan 100% van de portefeuille kan bedragen. Voorts bevelen wij aan om samen met Inspectie Rijksfinanciën en Begrotingszaken na te gaan in hoeverre de vorming van een begrotingsreserve in dergelijke gevallen wenselijk cq. noodzakelijk is.

6.2.3 Controle landspecifieke informatie door externe accountant EFSF

Het EFSF is in juni 2010 opgericht met als doel het verlenen van financiële steun aan eurozone lidstaten om de financiële stabiliteit van de EMU te borgen. EFSF levert periodiek verantwoordingsinformatie over bijvoorbeeld de aan de geplaatste leningen gerelateerde garanties per land.

De jaarrekeningen van het EFSF worden gecontroleerd door een externe accountant conform Luxemburgs recht. Het EFSF werkt samen met zijn externe accountant er aan om de informatie over de aan de geplaatste leningen gerelateerde garanties op te nemen in de externe controle. Daarnaast vindt er controle plaats op de verantwoordingsinformatie die EFSF verstrekt door de interne accountant conform het Charter for Audit en Control zoals goedgekeurd door de Raad van Bestuur van het EFSF op 3 december 2010. Deze controle omvat volgens BFB ook de landspecifieke informatie die EFSF regulier overlegt aan de lidstaten van de eurozone.

Er zijn echter geen afspraken gemaakt met het EFSF om landspecifieke informatie (bijvoorbeeld garantie-overzichten per land, mogelijke aan landen uit te keren margins en mogelijke schades per land) door de externe accountant van het EFSF te laten controleren.

Wij adviseren om de Nederlandse informatiebehoefte te inventariseren en met het EFSF (en eventueel de overige aandeelhouders) afspraken te maken om deze landspecifieke informatie door de externe accountant van het EFSF te laten controleren op een voor Nederland aanvaardbare wijze.

6.2.4 Beveiligingsmaatregelen RBS

De Royal Bank of Scotland (RBS) voert de betalingen uit voor de Rijksoverheid en maakt daarbij gebruik van een aantal betaalapplicaties, zoals Access Online (AOL) en Access Direct (AD). In tegenstelling tot eerdere betaalpakketten vindt het transport van de betaalgegevens bij de betaalapplicaties van RBS plaats via internet.

De RAD heeft een onderzoek uitgevoerd naar de door RBS genomen beveiligingsmaatregelen, het datatransport en de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het Agentschap en de restrisco's.

De belangrijkste resterende bevinding betreft dat de SAS70 verklaringen voor de RBS applicaties niet die mate van zekerheid geven die wij wenselijk achten bij betaalsystemen van de Rijksoverheid. RBS verstrekt aan al haar klanten voor zowel Access Direct als Access Online een SAS70 verklaring type I. Wij hebben daarbij gekeken in welke mate deze SAS70 verklaringen zekerheid geven met betrekking tot de door ons geïnventariseerde risico's. De huidige type 1 verklaringen geven alleen inzicht in de opzet en het bestaan van beheersmaatregelen. Zij geven geen inzicht in de werking ervan voor een langere periode. Hiervoor zijn verklaringen van type II nodig.

Wij adviseren het Agentschap om na te gaan welke mogelijkheden er zijn om het zicht op het beveiligingsniveau bij RBS te verhogen.

Reactie Agent

Het Agentschap erkent dat deze bevinding bijdraagt aan een beter zicht op het beveiligingsniveau. Daarbij wordt opgemerkt dat ten tijde van de aanbesteding de RAD betrokken is geweest bij het in kaart brengen van wensen en eisen ten aanzien van het gevraagde beveiligingsniveau. Het is overigens de vraag of banken kunnen voldoen aan deze eisen bij een volgende aanbesteding. Het Agentschap heeft bij de volgende aanbesteding deze zaken als wens meegenomen.

Den Haag, 16 maart 2012
Rijksauditedienst

Clustermanager Rijksauditedienst

Bijlage: verkorte versie van de financiële overzichten 2011 behorende bij begrotingshoofdstuk IXB Financiën 2011

De verkorte versie van de financiële overzichten 2011 behorende bij begrotingshoofdstuk IXB (Financiën) bestaat uit:

- De in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2011;
- De departementale verantwoordingsstaat over 2011;
- De samenvattende verantwoordingsstaat over 2011 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren;
- de departementale saldibalans per 31 december 2011;
- Het overzicht van personele topinkomens over 2011.

Rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering IX-B

Op basis van de mij beschikbare informatie bevatten:

- De departementale verantwoordingsstaat over 2011 met de financiële toelichtingen daarbij;
 - de samenvattende verantwoordingsstaat over 2011 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
 - de departementale saldibalans per 31 december 2011 met de toelichting daarbij;
 - het overzicht van personele topinkomens over 2011
- geen zodanige onrechtmatigheden en/of onzekerheden, dat deze op grond van de rapporteringstoleranties of vanwege in het bijzonder te signaleren risico's vermeld dienen te worden.

Samenvattend auditrapport over de uitkomsten van de wettelijke taak ten aanzien van begrotingshoofdstuk IXB
Financiën 2011, Ministerie van Financiën

VERANTWOORDINGSSTAAT

Verantwoordingsstaat 2011 van het Ministerie van Financiën (X0)
(x € 1000)

Art. Omschrijving	(1)		(2)			(3)=(2)-(1)			
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Reëler (1)			Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgesteld begroting			
	Vergelijk- ingen	Uitgaven	Omschap- pingen	Vergelijk- ingen	Uitgaven	Omschap- pingen	Vergelijk- ingen	Uitgaven	Omschap- pingen
TOTAAL		9.425.947	118.927.200		9.709.100	131.186.861		280.256	2.898.658
Beleidsvelden		8.870.380	118.911.094		9.386.204	121.184.103		290.824	2.988.599
01 Basisbegroting	3.013.721	3.013.721	113.388.188	3.528.868	3.304.888	103.943.767	-44.733	-218.353	-3.747.287
02 Financiële middelen	78.162	78.162	384.860	15.727.826	130.884	826.587	-4.285.074	88.650	111.627
03 Financiële participaties ouder publieke sector	845.807	3.338.407	4.170.414	1.027.232	2.805.152	9.905.613	381.375	253.692	5.758.189
04 Internationale financiële betrekkingen	3.404.811	1.388.774	128.857	81.240.115	2.286.737	127.718	87.836.104	290.860	-1.322
06 Exportruitenvervalsing en investeringssubsidies	11.050.126	134.585	104.000	1.098.680	32.000	181.692	-10.880.216	-104.393	37.880
07 Rekenen mobiele acties	94.888	94.388	219.138	-114.310	93.107	214.325	-208.578	-1.161	-4.218
08 Begrotingsaanpak en regelgeving	22.411	22.411	5.891	22.128	23.898	8.844	-865	-728	915
Net-beleidsvelden		153.467	15.008		143.896	28.748		-10.888	7.048
09 Algemeen	149.837	149.837	15.008	149.252	142.886	22.742	16	4.438	7.048
10 Reserve en onroerend	4.130	4.130	0	-7.300	0	0	-11.430	-4.130	0

1) En positieve en negatieve bedragen zijn inclusief naar binnen afgerond.

Samenvattende verantwoordingsstaat 2011 inzake baten-lastendienst Domeinen Roerende Zaken van het Ministerie van Financiën

(x € 1000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting
Domeinen Roerende Zaken			
Totale baten	15.381	17.292	1.911
Totale lasten	15.375	14.695	-680
Saldo van baten en lasten	6	2.597	2.591
Totale kapitaalontvangsten	0	303	303
Totale kapitaaluitgaven	-494	-866	-372

Samenvattende verantwoordingsstaat 2011 inzake baten-lastendienst RVOB van het Ministerie van Financiën

(x € 1000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting
Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf			
Totale baten	22.870	24.840	1.970
Totale lasten	22.731	21.222	-1.509
Saldo van baten en lasten	139	3.618	3.479
Totale kapitaalontvangsten	24.000	7.639	-16.361
Totale kapitaaluitgaven	-24.695	1.649	-23.046

SALDIBALANS

Ministerie van Financiën (IXB)

Saldibalans per 31 december 2011 (bedragen x € 1000)

DEBET				CREDIT		
OMSCHRIJVING	31-12-2011	31-12-2010	OMSCHRIJVING	31-12-2011	31-12-2010	
1. Uitgaven t.t.v. de begroting 2010		12.180.481	2. Ontvangsten t.g.v. de begroting 2010		121.760.581	
Uitgaven t.t.v. de begroting 2011	9.709.099		Ontvangsten t.g.v. de begroting 2011	121.186.848		
3. Liquide middelen	6.207	20.477	4a. Interne begrotingsreserves	353.647	348.848	
4. Rekening-courant RHB	112.110.106	110.177.241	6. Ontvangsten buiten begrotingsverband	287.449	250.018	
5. Uitgaven buiten begrotingsverband	442	1.248				
Sub-totaal	121.827.944	122.359.447	Sub-totaal	121.827.944	122.359.447	
6. Openstaande rechten	21.504.909	22.211.342	7a. Tegenrekening openstaande rechten	21.504.909	22.211.342	
8. Extra-comptabele vorderingen	24.534.255	29.211.143	8e. Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	24.534.235	29.211.143	
9a. Tegenrekening extra-comptabele schulden	349.450	539.841	9. Extra-comptabele schulden	349.450	539.841	
10. Voorschotten	17.854.072	16.867.549	10a. Tegenrekening voorschotten	17.854.072	16.867.549	
11e. Tegenrek. openst. garantie-verplichtingen	227.933.110	142.465.510	11. Openstaande garantie-verplichtingen	227.933.110	142.465.510	
12a. Tegenrek. openst. betalings-verplichtingen	13.521.440	17.459.521	12. Openstaande betalings-verplichtingen	13.521.440	17.459.521	
13. Deelnemingen	41.676.586	41.192.958	13a. Tegenrekening deelnemingen	41.676.566	41.192.958	
Totaal-generaal	466.001.746	392.407.311	Totaal-generaal	466.001.746	392.407.311	

Topinkomens

Op grond van artikel 6 van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Stb. 2006, 95) moet een overzicht worden opgenomen van medewerkers die in het verslagjaar meer verdienen hebben dan het gemiddelde belastbare loon van de ministers. Dit gemiddelde belastbare jaarloon is voor 2011 vastgesteld op € 193.000 (Staatscourant d.d. 9 februari 2012, nr. 2462). Voor dit departement heeft de publicatieplicht betrekking op de navolgende functionarissen.

Bedragen in euro's.

functie	Belastbaar jaarloon 2010	Pensioenaftochten en overige voorzieningen betaalbaar op termijn 2010	Totaal 2010	Belastbaar jaarloon 2011	Pensioenaftochten en overige voorzieningen betaalbaar op termijn 2011	Ontslagvergoeding	Totaal 2011	Motivering	Opmerkingen
MT-lid	102.952	25.039	127.991	222.509*	23.620	94796*	246.129	* Belastbaar jaarloon is verhoogd door de in 2011 betaalde ontslagvergoeding o.g.v. SFB en uitbetaling niet genoten verlof.	In 2011 ook een 40-jers ambtsjubileum en eenmalige gratificatie
Clustermanager	91.315	20.924	112.239	96.888	21.493	80.712	199.093	ontslag met stimuleringspremie uitstroom o.g.v. SFB	
Adviseur	36.499	39.255 (incl. een eigen storting van	77.754	141.215	4.450	66.640	212.305	ontslag met stimuleringspremie uitstroom	Incl. bbaste uitbetaling van zijn zelf

Samenvattend auditrapport 2012

Samenvattend auditrapport 2012
Ministerie van Financiën (IXB)

15 maart 2013

Auteurs

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

@minfin.nl

Inhoud

1	Samenvatting	5
1.1	Controle financiële overzichten	5
1.2	Onderzoek financieel en materieelbeheer	5
1.3	Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering	6
1.4	Overige onderwerpen	6
2	Inleiding	8
2.1	Doel en doelgroepen	8
2.2	Wettelijke taak	8
2.3	Object van controle	8
3	Controle financiële overzichten	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie	10
4	Onderzoek financieel en materieelbeheer	12
4.1	Inleiding	13
4.2	Ontwikkeling financieel en materieel beheer in 2012 naar ontstaansjaar en impact	13
4.3	Gerealiseerde verbeteringen in 2012	14
4.3.1	Begrotingsreserve SENO-GOM afgebouwd	14
4.3.2	Personeelsbeheer grotendeels op orde	14
4.3.3	Contractbeheer verbeterd	15
4.3.4	Onderbouwing equity transfer Z-share 2010 ontvangen	15
4.3.5	De testaanpak is grotendeels verbeterd	15
4.3.6	Actueel handmatig toezicht goed uitgevoerd	15
4.3.7	TVS functioneert naar tevredenheid	15
4.4	Bevindingen in het beheer 2012	16
4.4.1	Controle landspecifieke informatie door externe accountant EFSF nog niet geregeld	16
4.4.2	Interne beheersing binnen het Agentschap onder de loep	16
4.4.3	Niet naleven Europese aanbestedingsregels	16
4.4.4	BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde	17
4.4.5	Adequate monitoring op verstoringen OB-systeem ingericht, risico's blijven bestaan tot vervanging OB-systeem	17
4.4.6	Continuïteit en rechtmatigheid OB teruggaven aan ondernemers EU niet gewaarborgd	17
4.4.7	Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking	17
4.4.8	Legacy-problematiek: applicaties zijn weinig wendbaar	17
4.4.9	Onvoldoende regie op informatiebeveiliging van ICT-infrastructuur	18
4.4.10	Onduidelijkheid over haalbaarheid ICT-portfolio 2013	18
4.4.11	Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen	18
4.4.12	Uitwijkbaarheid: ICT-systemen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit	18
4.4.13	Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdokumentatie	19
4.4.14	Ketenbrede massale gegevensverwerking is niet aantoonbaar in control	19
4.5	Lopende ontwikkelingen	19
4.5.1	Ontwikkeling ETPM blijvende aandacht is gewenst	19
4.5.2	Belastingdienst heeft recent de governancestructuur ODV gewijzigd	20
4.5.3	Dienstonderdeel Belastingen van start in 2013	20
4.5.4	Toezicht Belastingen: veel aandacht en voorbereidende bewegingen	20

5	Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering	22
5.1	Inleiding	22
5.2	Prestatie-indicatoren over faseverantwoording Horizontalisering Toezicht zijn in ontwikkeling	22
5.3	Implementatie verbeterd bij proces afdoening bezwaarschriften	23
5.4	Weinig beheersingsmaatregelen rond primaire registratie startersbezoeken	23
6	Overige onderwerpen	25
6.1	Nationalisatie SNS REAAL	25
6.2	Nadere afspraken tussen Staat en DNB over SMP- en ANFA-aftachten nodig	25
6.3	Claims voormalige aandeelhouders	25
Bijlage	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	27

1 Samenvatting

1.1 Controle financiële overzichten

Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het departementale jaarverslag 2012 van het ministerie van Financiën ((IXB). Dat houdt in dat de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld conform de wet- en regelgeving. Dit betekent ook dat de verantwoording over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf een juist en volledig beeld geeft van de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Verder hebben wij vastgesteld dat de in het jaarverslag opgenomen informatie over het beleid en de bedrijfsvoering (de zogenoemde niet-financiële informatie) niet strijdig is met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1 van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat als gevolg van beperkingen bij de uitvoering van werkzaamheden door de Belastingdienst, onzekerheid blijft bestaan omtrent de juistheid en volledigheid van door belanghebbenden zelf verstrekte gegevens. Dit resulteert in inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

1.2 Onderzoek financieel en materieel beheer

Wij hebben onderzoek gedaan naar het financieel- en materieelbeheer van het ministerie van Financiën inclusief de Belastingdienst. Voor de uitgewerkte bevindingen verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Op een aantal punten is dit beheer verbeterd (onder meer het personeelsbeheer, het contractbeheer en toeslagen) en op andere punten zijn onze bevindingen gelijk gebleven. Dit hangt samen met het meerjarige karakter van de betrokken onderwerpen. Voor zover er sprake is van een achteruitgang heeft dat de aandacht van het management en zijn de nodige acties in gang gezet. De naleving van de Europese aanbestedingsregels blijft de aandacht vragen. In het algemeen kunnen wij stellen dat financieel- en materieel beheer de aandacht van het management heeft, dat deze daarop ook acteert en dat wij in voorkomende gevallen met het management in overleg zijn in adviserende zin.

Wat betreft het financieel beheer bij de Belastingdienst zien wij in 2012 de volgende ontwikkelingen. B/Toeslagen heeft eind 2011 één nieuw systeem voor alle vier toeslagregelingen in gebruik genomen, ter vervanging van meerdere toeslagssystemen. Hiermee is het toezicht op en de verwerking van toeslagen meer geïntegreerd, hetgeen een beter beheerst proces mogelijk maakt. Het dienstonderdeel Belastingen is per 1 januari 2013 bestuurlijk heringedeeld en er is een begin gemaakt met het verder uitwerken van de plannen voor de concentratie van werkzaamheden. In samenhang hiermee is continuïteit tot belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren benoemd. Ook zijn er bij dit bedrijfsonderdeel stappen gezet in het verder ontwikkelen van het toezichtbeleid. Het gaat daarbij zowel om intensivering van het traditionele toezicht als het horizontale toezicht. Voor de overige bedrijfsonderdelen is het beeld van de voorgaande jaren min of meer gelijk gebleven.

1.3 Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

Wij constateren een verbetering in het totstandkomingsproces van informatie in het algemeen. De afbakening van verantwoordelijkheden, omschrijving van definities en herkomst van informatiebronnen is beter inzichtelijk gemaakt. Op individueel prestatie-indicator niveau zien we nog verbeteringsmogelijkheden door bijvoorbeeld meer kwaliteitswaarborgende maatregelen te creëren bij de primaire registraties van contacten met starters.

1.4 Overige onderwerpen

In hoofdstuk 6 hebben wij enkele onderwerpen geadresseerd waarin zich belangrijke ontwikkelingen voltrekken die moeten worden opgepakt om deze in goede banen te leiden.

2 Inleiding

2.1 Doel en doelgroepen

Voor u ligt het samenvattend auditrapport 2012 over de uitkomsten van de wettelijke taak ten aanzien van het ministerie van Financiën (IXB). Het rapport bevat de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek, alsmede de controleverklaring omtrent de in het departementale jaarverslag 2012 van Financiën opgenomen financiële overzichten.

Het rapport is opgesteld voor de minister en de secretaris-generaal van Financiën en wordt tevens verstrekt aan de leden van het audit committee, de directeur Financieel-Economische Zaken en de president van de Algemene Rekenkamer. Met dit rapport ondersteunt de Auditdienst Rijk de minister van Financiën in de verantwoordelijkheid voor het opmaken van het departementale jaarverslag en voor de bedrijfsvoering van het ministerie.

2.2 Wettelijke taak

Dit rapport bevat de uitkomsten van de uitvoering van de wettelijke taak, zoals bedoeld in artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2001. Het rapport is als volgt ingedeeld:

- de controle van de financiële overzichten (hoofdstuk 3);
- het onderzoek naar het financieel- en materieelbeheer (hoofdstuk 4);
- het onderzoek naar de totstandkoming van de informatie over het beleid en de bedrijfsvoering (hoofdstuk 5);
- overige onderwerpen (hoofdstuk 6);
- de controleverklaring (bijlage).

2.3 Object van controle

De in 2012 gerealiseerde uitgaven bedroegen € 11.363 mln. (2011: € 9.709 mln.), aangegane verplichtingen € 31.781 mln. (2011: € 91.239 mln.) en ontvangsten € 114.848 mln. (2011: € 121.162 mln.).

3 Controle financiële overzichten

De financiële overzichten die deel uitmaken van het departementaal jaarverslag (IXB) 2012 van het ministerie van Financiën geven naar ons oordeel een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

De overige onderdelen van het departementale jaarverslag zijn, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig met de in het departementaal jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

3.1 Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak controleren wij of de in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften zoals die zijn vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2001 en de Rijksbegrotingsvoorschriften 2013.

Onze controle vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende beroepsvoorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten. Het materieel belang is bepalend voor de strekking van het oordeel in de controleverklaring. De materialiteit voor de verantwoordingsstaten en de saldbalans als geheel bedraagt 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden.

Voorts hebben wij onderzocht of de in het departementaal jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering (de niet-financiële informatie), voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig is met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Wij hebben de volgende in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten gecontroleerd:

- de departementale verantwoordingsstaat over 2012 met de financiële toelichtingen daarbij;
- de samenvattende verantwoordingsstaat over 2012 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
- de departementale saldbalans per 31 december 2012 met de toelichting daarbij;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2012.

Wij zijn er bij de controle van deze financiële overzichten van uitgegaan dat de voorgestelde wijzigingen in de slotwet de goedkeuring van de wetgever zullen krijgen.

Hieronder gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van de controle.

3.2 Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het departementaal jaarverslag 2012 van het ministerie van Financiën (IXB). Deze verklaring is opgenomen in de bijlage van dit rapport. Onze controleverklaring heeft betrekking op de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag dat op grond van artikel 60, eerste lid van de Comptabiliteitswet 2001, tezamen met dit samenvattende auditrapport aan de minister van Financiën wordt toegezonden.

4 Onderzoek financieel en materieelbeheer

Het financieel en materieel beheer van het ministerie van Financiën is met name op het personeelsbeheer en het contractbeheer verbeterd, al blijven nog wel enkele aandachtspunten over. In het algemeen kunnen wij stellen dat financieel en materieel beheer de aandacht van het management heeft en dat deze daarop ook acteert. Bijzonder aandacht blijven wij vragen voor de naleving van de Europese aanbestedingsregels.

Gelet op het belang van de ICT in de dagelijkse bedrijfsvoering van de Belastingdienst zijn hierover relatief veel opmerkingen gemaakt. Deze bevindingen betreffen veelal onderwerpen die een meerjarig karakter hebben en dus pas in de komende jaren tot een oplossing kunnen komen. Ook hier hebben we de aandacht van het management vastgesteld en zijn wij in voorkomende gevallen met het management in overleg in adviserende zin.

Met het zogeheten Toeslagen Verstrekkings Systeem (TVS) heeft B/Toeslagen een stap voorwaarts gezet naar een beter financieel beheer. Dit maakt het voor B/Toeslagen mogelijk om meer toezicht in de actualiteit uit te voeren. Tevens wordt informatie uit het toezichtsproces gebruikt om lopende voorschotten vroegtijdig bij te stellen. Hierdoor hoeft achteraf bij de definitieve toekenning minder te worden teruggevorderd.

De Belastingdienst heeft vanaf 1 januari 2013, uit wat voorheen Landelijk Kantoor Belastingregio's heette, het onderdeel Belastingdienst/Belastingen geformeerd. Ruwweg gaat het hier om een bestuurlijke eenheid die qua personeelsomvang de helft van de medewerkers van de Belastingdienst omvat. De komende jaren spelen nog een aantal belangrijke ontwikkelingen. De regionale oriëntatie wordt als inrichtingsbeginsel vervangen door een op segmenten gerichte aansturing. Er is sprake van een concentratie van werkzaamheden en kantoren waarmee invulling wordt gegeven aan bezuinigingstaakstellingen, ook op personeelsgebied. Tegelijkertijd vindt er in het kader van Rutte II een uitbreiding van het personeelsbestand plaats voor Intensivering toezicht en invordering. Verder is er veel aandacht voor verdere ontwikkeling van het toezichtsbeleid onder de noemer handhavingsregie. Al deze ontwikkelingen zullen de komende jaren van invloed zijn op het financieel beheer. Continuïteit van de processen en financiële stromen en verandering om dit mogelijk te blijven maken strijden daarbij om voorrang. Overigens staat het onderdeel Belastingen niet op zichzelf binnen de Belastingdienst, maar maakt het deel uit van een groter samenhangend geheel met bijvoorbeeld Belastingdienst/Centrale Administratie en er is sprake van een grote afhankelijkheid van een complex geheel van onderling samenhangende geautomatiseerde systemen. Deze systemen zijn niet allemaal state-of-the-art waardoor ook op dit terrein prioriteiten gesteld moeten worden. Deze ontwikkelingen samen maken dat de Belastingdienst als geheel de komende jaren voor belangrijke uitdagingen staat.

4.1

Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of de geselecteerde processen van financieel en materieel beheer voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Op het hoogste niveau geldt dat het financieel- en materieelbeheer voldoet aan de eisen van *rechtmatigheid, ordelijkheid, controlebaarheid* en dat het beheer overigens *zo doelmatig mogelijk* wordt ingericht. Deze eisen zijn verder uitgewerkt en samengevat in de Baseline Financieel- en materieelbeheer van het ministerie van Financiën.

Bij evaluatie van onze bevindingen hanteren wij drie categorieën: licht, gemiddeld en ernstig. Dit onderscheid geeft de impact van de bevinding weer op basis van gewicht en frequentie.

Ten behoeve van het selecteren van de te onderzoeken processen van financieel en materieelbeheer hebben wij in samenspraak met de organisatie risicoanalyse sessies uitgevoerd op diverse niveaus. Daaruit zijn, naast de gebruikelijke processen zoals personeel- en materieelbeheer, een aantal risicogebieden benoemd. Deze risicogebieden betreffen onder meer het dossier kredietcrisis, het financieel instrumentarium bij het Agentschap, Horizontaal Toezicht en automatisering Belastingdienst. De risicogebieden en de aanpak zijn in het audit comité afgestemd.

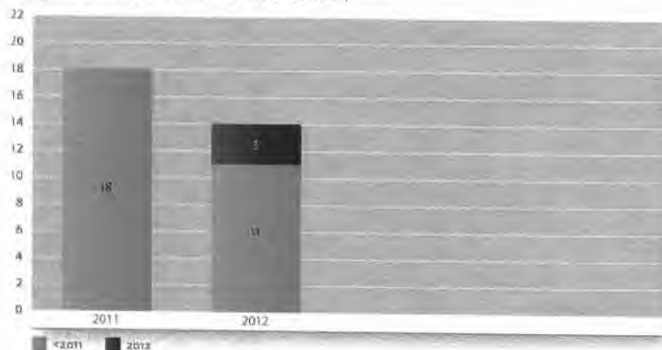
In dit hoofdstuk behandelen wij de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek vanuit een PROA systematiek. Dat wil zeggen dat we vanuit een probleem via een risico naar een oorzaak en in voorkomend geval naar een advies gaan. We plaatsen de bevindingen in een meerjarig perspectief en benoemen ook de belangrijkste actiehouders. Doel hiervan is bij te dragen aan een scherpe focus op de oplossing van deze bevindingen door het verantwoordelijke management. Met deze werkwijze wordt het mogelijk de ontwikkeling weer te geven van de kwaliteit van het beheer. Aangezien dit het eerste jaar is dat op deze wijze wordt gerapporteerd is het samenvattend rapport 2011 als uitgangspunt gehanteerd en doorgenomen op de punten die in de nieuwe opzet op strategisch niveau te rapporteren zijn.

4.2

Ontwikkeling financieel en materieel beheer in 2012 naar ontstaansjaar en impact

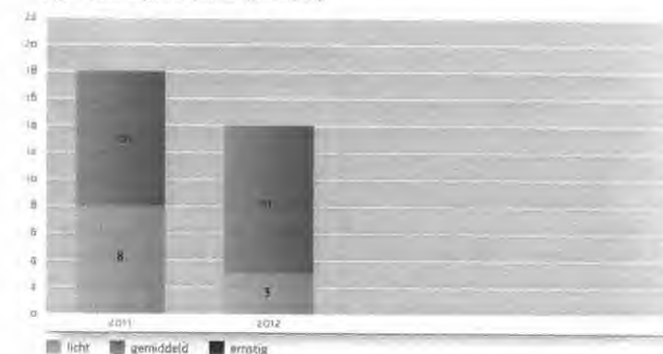
Zoals in de inleiding vermeld zetten wij de bevindingen in het beheer in een meerjarig perspectief.

Figuur 1: Bevindingen naar ontstaansjaar (in aantallen)

Het samenvattend rapport 2011 bevat een 18-tal bevindingen die wij rapporteringwaardig vinden in de nieuwe opzet van het samenvattend rapport 2012. De meeste bevindingen hebben hun ontstaansjaar eerder dan 2011. In het onderzoeksjaar 2012 hebben wij 3 nieuwe bevindingen; 7 bevindingen zijn daadwerkelijk opgelost.

Figuur 2: Bevindingen naar impact (in aantallen)

Op basis van de criteria of bevindingen incidenteel, herhaaldelijk of structureel voorkomen en wat het financiële, bedrijfsvoeringsrisico of politieke risico van de bevinding is, hebben wij de bevindingen gewogen naar licht, gemiddeld of ernstig. Lichte bevindingen zijn veelal bevindingen waarbij het wenselijk is dat deze opgelost worden, maar waarbij de impact niet als zo hoog ervaren wordt. Deze bevindingen hebben daarbij een lagere prioriteit. Van bevindingen die wij als gemiddeld of ernstig hebben geformuleerd achten wij de impact hoger.

4.3

Gerealiseerde verbeteringen in 2012

Figuur 3: Gerealiseerde verbeteringen in 2012

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2011	2012
Begrotingsreserve SENO-GOM afgebouwd	Directie EKI	■	✓
Personeelsbeheer grotendeels op orde	Directie bedrijfsvoering/ Belastingdienst	■	✓
Contractbeheer verbeterd	Directie bedrijfsvoering	■	✓
Onderbouwing equity transfer Z-share ontvangen	Directie financieringen	■	✓
De testaanpak is grotendeels verbeterd	IV- Aanbod	▲	✓
Actueel handmatig toezicht goed uitgevoerd	Toeslagen	▲	✓
TVS functioneert naar tevredenheid	Toeslagen	▲	✓

▲ niet | ■ gemiddeld | ● ernstig | ✓ opgelost

4.3.1

Begrotingsreserve SENO-GOM afgebouwd

Wij constateren dat onze aanbeveling is opgevolgd en dat in gezamenlijk overleg tussen Inspectie Rijksfinancien, Begrotingszaken en FEZ een risicoanalyse is opgesteld en een daarop gebaseerd afbouwschema.

4.3.2

Personeelsbeheer grotendeels op orde

In het personeelsbeheer is goede voortgang geboekt door het wegwerken van de achterstanden in de verwerking van de documenten en het tijdig en volledig vullen van de cRMA dossiers. Daarnaast is in het project 'P-processen op orde' een begin gemaakt met de verbetering van de p-processen. Met betrekking tot de implementatie van het controlframework (controlsheets) zoals dat in het P Direkt zelfbedieningsconcept is voorzien, adviseren wij een meer planmatige aanpak met aandacht voor tijdlijnen, prioritering en capaciteit, bij voorkeur in samenwerking met andere departementen en/of Belastingdienst.

- 4.3.3 **Contractbeheer verbeterd**
Het contractbeheer van het kerndepartement is in 2012 met de invoering van een aantal maatregelen op orde gebracht. Vanwege de recente relatie met de Haagse Inkoop Samenwerking is vooralsnog blijvend aandacht nodig vanuit regie Inkoop op naleving van de Dienstverleningsafspraken.
- 4.3.4 **Onderbouwing equity transfer Z-share 2010 ontvangen**
Begin 2013 is een onderbouwing ontvangen waaruit blijkt dat ABN AMRO recht op de equity transfer uit 2010 heeft. Daarmee is deze uit 2010 openstaande bevinding opgelost.
- 4.3.5 **De testaanpak is grotendeels verbeterd**
Sinds 2009 werkt de Belastingdienst aan het verbeteren van de testaanpak. Dit blijkt uit een steekproef van Cluster IV, een onderzoek naar de testvolwassenheid uitgevoerd door een extern bureau en onderzoek uitgevoerd door de ADR.
Het deel van het testproces waar IM verantwoordelijk voor is, kan op de onderdelen toetsen en fasenovergangen nog verder verbeterd worden. In 2013 zal de ADR deze voortgang monitoren. Het testproces bij B/CAO is in zijn geheel op voldoende niveau gebracht.
De reeds bereikte voorgang is van dien aard dat het onderwerp niet langer vermeld wordt in de managementletter IV-aanbod en de managementletter Concern Belastingdienst.
- 4.3.6 **Actueel handmatig toezicht goed uitgevoerd**
Met het actuele handmatige toezicht is in 2012 een goede stap gezet om het toezicht naar voren te halen. Het merendeel van de uitgevoerde risicothema's die betrokken zijn in ons onderzoek, is goed uitgevoerd.
- 4.3.7 **TVS functioneert naar tevredenheid**
In december 2011 is het Toeslagen Verstrekkingen Systeem (TVS) ingevoerd. B/Toeslagen heeft veel inspanning gedaan om een goed werkend systeem neer te zetten. TVS is nu een jaar in productie en we kunnen constateren dat TVS tot ieders tevredenheid functioneert. Het heeft onder andere geleid tot:
 - naar voren halen van massaal geautomatiseerd toezicht, ook wel toezicht in de actualiteit genoemd;
 - minder handmatige herstelacties.
Bovendien is de burger tevreden, hetgeen blijkt uit het tevredenheidonderzoek van de Belastingdienst gericht op de gebruikers van het burgerportaal 'Mijn toeslagen'. Zij omschrijven de burgerportaal als betrouwbaar, professioneel en overzichtelijk.

4.4 Bevindingen in het beheer 2012

Figuur 4: Bevindingen in het beheer 2012

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2011	2012
Controle landspecifieke informatie nog niet geregeld	Directie BFB	■	■
Interne beheersing binnen het Agentschap onder de loep	Agentschap	■	■
Niet naleven Europese aanbestedingsregels	DRZ, Belastingdienst	■	■
BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde	Belastingen	■	■
Adequate monitoring op verstoringen OB-systeem ingericht, risico's blijven bestaan tot vervanging OB-systeem	Belastingen	■	■
Continuïteit en rechtmatigheid OB teruggaven aan ondernemers EU niet gewaarborgd	Belastingen	■	■
Het verouderde deel van de ICT-Infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking	IV-Aanbod	■	■
Legacy-problematiek: applicaties zijn weinig wendbaar	IV-Aanbod	■	■
Onvoldoende regie op informatiebeveiliging van ICT-Infrastructuur	IV-Aanbod	■	■
Onduidelijkheid over haalbaarheid ICT-portfolio 2013	IV-Aanbod	■	■
Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen	IV-Aanbod	■	■
Uitwijkbaarheid: ICT-systemen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit	IV-Aanbod	■	■
Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van Informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdokumentatie	IV-Aanbod	■	■
Ketenbrede massale gegevensverwerking is niet aantoonbaar in control	Belastingdienst/ Centrale Administratie	■	■

- 4.4.1 **Controle landspecifieke informatie door externe accountant EFSF nog niet geregeld**
Wij hebben gewezen op het belang dat het EFSF landspecifieke informatie (bijvoorbeeld garantie-overzichten per land, mogelijke aan landen uit te keren margines en mogelijke schades per land) door de externe accountant van het EFSF laat controleren op een voor Nederland aanvaardbare wijze. Dit punt heeft aandacht van het management.
- 4.4.2 **Interne beheersing binnen het Agentschap onder de loep**
In de afgelopen periode heeft het Agentschap te maken gehad met 2 incidenten met een groot financieel belang. Het eerste heeft betrekking op onjuiste toerekening van de agio in de jaren 2009 t/m 2012 waardoor € 452 miljoen te weinig rentelasten op transactiebasis zijn verantwoord. Het tweede incident heeft betrekking op de situatie dat in 2011 meer derivatencontracten zijn afgesloten dan volgens het risicokader nodig waren met een negatief gevolg voor het budget in 2012 van € 57,4 mln.
Het Agentschap heeft deze incidenten zelf ontdekt, gecorrigeerd en verantwoord. Mede in het kader van de upgrade van Finance Kit is het Agentschap bezig haar werkinstructies en interne controleplan aan te passen. De ADR is gevraagd om te beoordelen of het interne controleplan voldoet aan de eisen, mede in het licht van bovenstaande incidenten.
- 4.4.3 **Niet naleven Europese aanbestedingsregels**
De afgelopen jaren zijn meerdere contracten te laat of niet Europees aanbesteed. Dit wordt veroorzaakt door niet consequent inschakelen van deskundigheid doordat te laat wordt begonnen met de Europese aanbestedingstrajecten. Dit leidt ertoe dat de Europese aanbestedingsregels niet zijn nageleefd en worden de aangegane verplichtingen en betalingen als onrechtmatig aangemerkt, in 2012 gaat het om ca. € 5,4 miljoen aan onrechtmatige betalingen. Wij bevelen aan de bedrijfsvoering op dit punt aan te scherpen zodat zowel aflopende als nieuw af te sluiten contracten tijdig in beeld zijn en vooraf hierover deskundig advies in te winnen.

4.4.4	<i>BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde</i> In 2012 hebben wij op de BES eilanden onderzoek uitgevoerd. Wij komen tot de conclusie dat er, zeker als de lokale context in aanmerking wordt genomen goede vooruitgang is bij het verder inrichten van de heffingsprocessen. De financiële administratie is nog ontoereikend. Naar aanleiding van onze tussentijdse rapportage in het najaar 2012 heeft Belastingen direct een onderzoek ingesteld naar mogelijke onregelmatigheden in het kasverkeer. Dit onderzoek is nog niet afgerond. De gesignaleerde tekortkomingen in de financiële administratie zijn nog niet opgelost, maar we hebben begrepen dat hierop gestuurd wordt door de directeur Bedrijfsvoering van Belastingen. Dit neemt niet weg dat er voor de verantwoording over 2012 onzekerheden bestaan.	4.4.9	<i>Onvoldoende regie op informatiebeveiliging van ICT-infrastructuur</i> Op een 8-tal kritische onderdelen van de ICT-infrastructuur wordt de beveiliging onvoldoende aantoonbaar bewaakt. Naar mededeling en toelichting van B/CIE is geen verdere voortgang bereikt in het aantoonbaar verrichten van controles. Zo is er in het tweede halfjaar van 2012 in dit kader onvoldoende regie op het signaleren van beveiligingsrisico's ten aanzien van de technische infrastructuur en het beheerst omgaan met deze risico's. Wij adviseren om op korte termijn voorrang te geven aan de volgende acties: het benoemen van functionarissen met een security rol of functie op de onderdelen binnen de technische infrastructuur; het opstellen van een security monitoring- en inspectieplan; het uitvoeren van het security monitoring- en inspectieplan; het nemen van eventuele actie naar aanleiding van de uitkomsten van de security monitoring en inspecties.
4.4.5	<i>Adequate monitoring op verstoringen OB-systeem ingericht, risico's blijven bestaan tot vervanging OB-systeem</i> Net als in 2011 waren er in 2012 verstoringen in het OB-systeem. Mede door goede monitoring en tijdige herstelacties zijn de gevolgen van de verstoringen beperkt gebleven. In 2012 is een project gestart voor nieuwbouw van het OB-systeem. De migratie wordt niet eerder dan in 2016 verwacht. In het huidige OB-systeem worden tot die tijd alleen noodzakelijke aanpassingen als gevolg van wetswijzigingen doorgevoerd. Bij elke wijziging bestaat een groot risico op verstoringen die onder andere kunnen leiden tot onjuiste aanslagen en teruggaven.	4.4.10	<i>Onduidelijkheid over haalbaarheid ICT-portfolio 2013</i> Er bestaat nog onduidelijkheid over de invulling en de haalbaarheid van het ICT-portfolio 2013. Het ICT-portfolio als geheel bestaat uit de samenhangende budgetten voor onderhoud en nieuwbouw van infrastructurele (investeringsbudget budget B/CIE) en applicatieve systemen (budgetten BMO- en BMI-dagen). Er is binnen het ICT-portfolio meer ontwikkelcapaciteit aangevraagd dan er beschikbaar is. Keuzes om vraag en aanbod in overeenstemming met elkaar te brengen moeten voor een belangrijk deel nog worden gemaakt.
4.4.6	<i>Continuïteit en rechtmatigheid OB teruggaven aan ondernemers EU niet gewaarborgd</i> De Belastingdienst heeft de applicatie (VRCA) en hardware voor het OB teruggaafproces aan EU ondernemers gekocht. Migratie naar de belastingdienstomgeving is nog niet afgerond. Technisch beheer wordt door B/CIE nog niet uitgevoerd waardoor de continuïteit en betrouwbaarheid van de ontvangst, verwerking en uitbetaling van teruggaven nog niet zijn gewaarborgd. Wij adviseren u aan B/CIE de opdracht te geven om, totdat de migratie naar de belastingdienstomgeving is afgerond, in ieder geval de beschikbaarheid, het back-up proces, de beveiliging, het technische berichtuitval en beschikbare schijfruimte te monitoren zodat de belangrijkste risico's worden beheerst. Daarnaast bestaat het risico dat onrechtmatige teruggaven plaatsvinden zonder dat dit tijdig door de Belastingdienst wordt gesignaleerd. Een oorzaak hiervan is dat productie- en onderhoudstaken niet gescheiden zijn in de applicatie die de ondernemersgegevens, rekeningnummers en te behandelen verzoeken beheert (APEX). Dit geeft een verhoogd frauderisico door medewerkers. Een andere oorzaak is dat controles ontbreken die de volledigheid, juistheid en tijdigheid van de gegevensverwerking vaststellen. Wij adviseren u in samenwerking met B/CAO een oplossing te realiseren om het beheer en exploitatie van de applicatie APEX te scheiden. Daarnaast adviseren wij IM/B om controles op de gegevensverwerking te ontwerpen, zodat B/CA deze controles kan gaan uitvoeren.	4.4.11	<i>Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen</i> De Belastingdienst loopt op enkele kritische systeemomgevingen beveiligingsrisico's. Zo bestaan er enkele categorieën medewerkers die vanwege hun functie hoge toegangsrechten moeten hebben: niet alleen op systemen maar ook binnen het eigen werkplekbeheer. Het is niet noodzakelijk dat deze gebruikers al deze rechten constant ter beschikking hebben. Voor de databasebeheerders zijn maatregelen voorzien: hierdoor zullen beveiligingsrisico's op termijn verder worden gemitigeerd. Duur van het traject wordt geschat op 2,5 tot 5 jaar. Gezien deze lange doorlooptijd adviseren wij de belangrijkste beveiligingsrisico's en kritische ICT-services prioriteit te geven. De invoering van de nieuwe werkplek 'Digitale Werkplek Belastingdienst' (DWB, uiterlijk medio 2014) geeft betere mogelijkheden voor zowel de beveiliging tegen het afsluisteren van wachtwoorden als het beter beveiligen van eigen werkplekbeheer. Daarom adviseren wij u om – gezien de hoogte van het risico en de termijn van de voorziene oplossing – in de tussenliggende periode geen kostbare maatregelen te nemen op deze gebieden. Voor de mainframe aansluitingen geldt dat de situatie van het onversleuteld versturen van wachtwoorden zal blijven bestaan tot aan de invoering van DWB. De beveiliging is voor meerdere – maar nog niet voor alle – toepassingen die via Intranet benaderd worden in 2012 verbeterd door de invoering van versleuteling. Wij adviseren u de beveiliging van de overige toepassingen op orde te brengen.
4.4.7	<i>Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking</i> De Belastingdienst maakt in haar productie-omgeving deels gebruik van verouderde infrastructuur. Deze situatie is onderkend door MT Belastingdienst. De stuurgroep DWB (Digitale Werkplek Belastingdienst) is onder voorzitterschap van de CIO gebracht. Momenteel wordt onderzocht hoe de beheerste uitrol verder vorm kan worden gegeven.	4.4.12	Belangrijke geautomatiseerde systemen van de Belastingdienst wisselen gegevens uit via Message Queuing services (MQ). De beveiliging van MQ is nog onvoldoende. De Belastingdienst is voornemens het beveiligingsrisico weg te nemen door het implementeren van een nieuwe release. De verwachte implementatiedatum van deze nieuwe versie is maart 2013.
4.4.8	<i>Legacy-problematiek: applicaties zijn weinig wendbaar</i> De onderhoud- en beheersituatie van de applicatieportfolio is in de loop der jaren verslechterd als gevolg van met name de veroudering van ICT-systemen en de toegenomen afhankelijkheden tussen deze systemen. De Belastingdienst beschikt niet over een integrale roadmap die richting geeft aan het lifecyclemanagement van de applicatieportfolio. Inmiddels heeft de Belastingdienst het pakket Master Data Management aangeschaft om het mogelijk te maken dat binnen de ICT-architectuur bestaande systemen in ere te houden.		<i>Uitwijkbaarheid: ICT-systemen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit</i> Er kan voor geen enkele applicatie een volledige uitwijk gerealiseerd worden. Wel zijn er afspraken gemaakt met de huisbankier waardoor de inkomende geldstroom is gewaarborgd. Verder zijn er maatregelen getroffen om in geval van een calamiteit de toeslagen te kunnen uitbetalen. Er zijn inmiddels verbeteringen aangebracht en er zijn op onderdelen uitwijktesten uitgevoerd. Door de verwevenheid van ICT-systemen is de uitwijkbaarheid pas aangetoond na integrale uitwijktesten. B/CIE heeft verdere infrastructurele uitwijktesten gepland in 2013.

- 4-4-13 *Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdokumentatie*
De Belastingdienst hanteert een basisbeveiligingsniveau. Een risicoanalyse per informatie-systeem wijst uit of er gegevens zijn waaraan hogere beveiligingseisen gesteld moeten worden dan het basisbeveiligingsniveau biedt. Dergelijke risicoanalyses zijn niet gemaakt. Eind december 2012 zijn de sjablonen voor systeemdokumentatie aangepast zodat voortaan bij nieuwbouw en onderhoud aan systemen verplicht aandacht zal worden besteed aan risico's en te nemen maatregelen. Het bijwerken van de bestaande systeemdokumentatie zal gelijktijdig plaatsvinden met het doorvoeren van majeure wijzingen en bij nieuwe projecten.
- 4-4-14 *Ketenbrede massale gegevensverwerking is niet aantoonbaar in control*
Het is van belang dat de massale gegevensverwerking en de overdracht tussen de systemen inhoudelijk juist, tijdig en volledig plaatsvinden. B/CA stelt dit niet, respectievelijk niet altijd tijdig vast. De mate van beheersing verschilt per keten c.q. belastingmiddel. Bijvoorbeeld voor een belangrijk systeem als ETM-loka ontbreken controles waarmee kan worden vastgesteld dat heffingsgegevens juist en volledig worden verwerkt. De omzetbelasting is een voorbeeld waarbij in ketenbrede massale gegevensverwerking goede stappen zijn gezet.
- Het risico bestaat dat fouten in de gegevensverwerking of bij overdracht tussen systemen niet tijdig door de Belastingdienst ontdekt worden. De gevolgen van deze fouten kunnen onder meer zijn onjuiste aanslagen en betalingen aan burgers en bedrijven, onvolledige gegevensleveranties aan gegevensafnemers van de Loonaangifteketen en de Basisregistratie Inkomen en het niet voldoen aan (EU) wet- en regelgeving.
- De oorzaak ligt voor een deel bij het ontbreken van een werkend beheersingssysteem op de massale gegevensverwerking. Het ontbreekt B/CA hierdoor over de gehele keten aan inzicht in risico's en hierop afgestemde beheersingsmaatregelen. Daar waar beheersingsmaatregelen wel bestaan zijn ze nog niet goed ingebed in de organisatie.
- Oorzaken uit het verleden van het ontbreken van beheersingsmaatregelen zijn het achterwege laten van application controls bij nieuwbouw van systemen en het niet beleggen van verantwoordelijkheden voor de interne beheersing bij het opheffen van de Centraal beheer eenheden.
- Wij adviseren B/CA de beheersing van de ketenbrede massale gegevensverwerking in te richten, systematisch te borgen in de organisatie, verantwoordelijkheden daarvoor te beleggen en te monitoren dat er sprake is van een goede uitvoering van projecten op het M2 niveau.
- 4.5 Lopende ontwikkelingen**
- 4-5-1 *Ontwikkeling ETPM blijvende aandacht is gewenst*
Wij rapporteerden eerder over de ontoereikende beheersing(-smogelijkheden) binnen ETM-LOKA. De resultaten van deze applicatie waren uiteindelijk zodanig dat de basis voor opschaling naar grote middelen onvoldoende aanwezig was. De ervaringen met ETPM, onder meer vanuit een uitgevoerde proefopstelling in 2012, geven daarentegen een positief beeld te zien. Het totale invoerings- en uitfaseringstraject zal meerdere jaren in beslag nemen. Voorlopig is monitoring van de kwaliteit van ETM-LOKA en COA/INL (vanuit continuïteit) dus nog vereist. Wij zijn positief over de manier waarop de invoering van ETPM tot nog toe is vorm gegeven. Om dit niveau in de verdere uitwerking vast te houden, benadrukken wij de aandachtspunten die de samenwerking met andere partijen binnen de Belastingdienst (business en IV-keten) aangaan.

- 4-5-2 *Belastingdienst heeft recent de governancestructuur ODV gewijzigd*
Geconstateerd is dat de ontwikkelingen rondom Online Dienstverlening (ODV) moeizaam verlopen door diverse oorzaken, waaronder performance problematiek, resource problemen en afstemmingsproblemen in de keten. Gevolg daarvan kan zijn dat de MLTP doelstellingen op dit punt niet (tijdig) gerealiseerd worden. Deze ontwikkeling draagt bij aan het opvangen van een deel van de bezuinigingstaakstelling voor de Belastingdienst. Het niet (tijdig) realiseren van ODV bedreigt deze bezuinigingstaakstelling.
De governance is nu als volgt geregeld:
• MT BD is eigenaar van het programma, de directeur DV is programmadirecteur, de CIO adviseert de programmadirecteur vanuit zijn CIO-rol gevraagd en ongevraagd, deze rollen worden nog nader ingevuld;
• tweemaandelijks komt ODV op de agenda van het MT BD te staan;
• maandelijks wordt de planning geactualiseerd vanuit de monitorrol door DV, hiervoor moet nog een rapportage worden opgezet;
• de projecten zijn zelfsturend en hebben een eigen verantwoordelijkheid.
Belangrijk is de samenhang zichtbaar maken tussen de verschillende organisatieonderdelen in relatie tot het programma.
- 4-5-3 *Dienstonderdeel Belastingen van start in 2013*
Het dienstonderdeel Belastingen is bezig met omvangrijke veranderingen. Bezuinigings-taakstellingen zorgen per saldo voor inkrimping van het personeelsbestand. Hierop aansluitend is besloten tot concentratie, zowel qua vestigingen als qua werkverdeling. Daar tegenover staat dat inmiddels besloten is om meer middelen vrij te maken voor intensivering van toezicht en invordering.
Om het geheel goed aan te kunnen sturen is besloten ook de bestuurlijke structuur aan te passen. In de plaats van de regio's is er nu een segmentindeling. De stafdirecteuren ondersteunen de lijncollega's van de segmenten, bij het behalen van resultaten. Dergelijke aanpassingen brengen risico's met zich mee. Continuïteit is een terecht belangrijk aandachtspunt in het kwartierplan Belastingen. Daarnaast is een goede afstemming zowel tussen segmenten als tussen staf en lijn een belangrijk aandachtspunt. En, gezien de inrichting van de Belastingdienst, is het onderdeel Belastingen ook geen op zichzelf staand geheel maar is het onderdeel van een grotere keten waarin afstemming tussen Belastingen en de andere dienstonderdelen ook aandacht vergt.
In de aankomende tijd gaan wij samen met DG Belastingdienst afspraken maken over opdrachten die betrekking hebben op deze ontwikkelingen. Ook in het licht van onze onderzoeken naar het financieel beheer zullen wij extra aandacht besteden aan deze ontwikkelingen. Wij zullen bij de selectie van onderwerpen zowel de risicoanalyses van de Belastingdienst als die van onszelf betrekken.
- 4-5-4 *Toezicht Belastingen: veel aandacht en voorbereidende bewegingen*
In 2012 was er veel aandacht voor het toezicht door de Belastingdienst. Wij noemen het rapport van de Commissie Horizontaal Toezicht Belastingdienst en de opdracht van het Kabinet Rutte II om het toezicht te intensiveren.
Per 1 januari 2013 is een nieuw besturingsmodel bij Belastingen ingevoerd met onder andere stafdirecties vaktechniek en handhaving en landelijke lijndirecties voor de segmenten. Hiermee is de basis gelegd voor een strakkere landelijke sturing op de handhavingregie in de segmenten. Een voorwaarde voor het daadwerkelijk realiseren van die strakkere sturing is een goede communicatie tussen de lijn- en stafdirecties en duidelijkheid over de eindverantwoordelijkheid voor de handhavingssystemen.

5 Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

Er is sprake van verbetering in het totstandkomingsproces van informatie in het algemeen. De Belastingdienst heeft in 2012 een handboek gepubliceerd waarin het totstandkomingsproces voor alle prestatie-indicatoren is vastgelegd. De afbakening van verantwoordelijkheden, omschrijving van definities en herkomst van informatiebronnen is beter inzichtelijk gemaakt. Verder is het aantal beheersingsmaatregelen uitgebreid. De Belastingdienst heeft besloten om op grond van de aanbevelingen van de Commissie Stevens de prestatie indicatoren over de faseverantwoording Horizontaal Toezicht niet op te nemen in het jaarverslag 2012.

5.1

Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of geselecteerde processen gericht op de totstandkoming van informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Daartoe onderzoeken wij of deze niet-financiële informatie op een deugdelijke (dat wil zeggen op ordelijke en controleerbare) wijze tot stand is gekomen. Deze normen zijn verder uitgewerkt in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2013.

De selectie van de te onderzoeken processen gericht op de totstandkoming van informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering is afhankelijk van het belang van de desbetreffende informatie en de omvang van de risico's die worden onderkend in het proces van totstandkoming van deze informatie. In 2012 hebben wij een aantal prestatie-indicatoren onderzocht waarbij meer dan gemiddeld politiek of financieel (afbreuk)risico is dan wel een hoge mate van complexiteit in het totstandkomingsproces zelf. Op grond van deze risicoafweging hebben wij de volgende totstandkomingsprocessen voor een nader onderzoek geselecteerd:

- faseverantwoording bij Horizontalisering Toezicht;
- tijdige afdoening klachten binnen AWB termijn;
- tijdigheid betalen (achterstand invordering);
- aantal klantcontacten met starters; tijdige afdoening bezwaarschriften binnen AWB termijn;
- aantal controles op goederenstromen (Douane).

In dit hoofdstuk gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van ons onderzoek.

5.2

Prestatie-indicatoren over faseverantwoording Horizontalisering Toezicht zijn in ontwikkeling

De Belastingdienst heeft in afwijking van de begroting 2012 in het departementaal jaarverslag geen prestatie-indicatoren opgenomen over de voortgang en resultaten van Horizontaal Toezicht. In 2012 heeft de Commissie Stevens onderzoek gedaan naar Horizontaal Toezicht en één van de conclusies van dit onderzoek is dat de huidige prestatie-indicatoren onvoldoende inzicht bieden in de gerealiseerde voortgang en resultaten. De Belastingdienst onderschrijft de aanbevelingen uit het onderzoek en heeft daarop besloten om deze indicatoren niet in het jaarverslag 2012 op te nemen, dit is toegelicht. De Belastingdienst werkt aan nieuwe indicatoren voor effectmeting van horizontaal en verticaal toezicht.

- 5-3 Implementatie verbeterd bij proces afdoening bezwaarschriften**
Voor de afdoening van bezwaarschriften zijn in 2012 aanvullende Instructies gepubliceerd voor het classificeren van bezwaarschriften in de applicatie GBV en voor het registreren van de voortgang van afdoening. De implementatie van de afspraken rondom deze applicatie (die in 2010 in gebruik is genomen) was in 2011 nog een aandachtspunt. Medewerkers kunnen verder gebruik maken van queries om de landelijke realisatiecijfers af te zetten tegen de cijfers op het niveau van de eigen regio, dit is een extra (interne) waarborg op de juistheid van deze cijfers.
- 5-4 Weinig beheersingsmaatregelen rond primaire registratie startersbezoeken**
Voor de prestatie-indicator rondom startende ondernemers worden onder meer de aantallen klantcontacten gemeten. Wij stellen vast dat er in de 1e helft van 2012 weinig beheersingsmaatregelen waren voor de (primaire) registratie van deze contacten. Het ging daarbij met name om de registratie van starters bij voorlichtingsbijeenkomsten en kantoorbezoeken. Deze bevindingen zijn in het Landelijk Overleg van de Belastingdienst besproken en daarop zijn aanvullende werkinstructies en richtlijnen uitgevaardigd om de uniformiteit van vastleggingen te verbeteren. Ook zijn waar nodig herstelacties uitgevoerd.

6 Overige onderwerpen

In dit hoofdstuk worden onderwerpen behandeld die divers van aard zijn en daardoor ook een gevarieerde mate van aandacht vragen van het management. Deze raken (nog) niet de financiële verantwoording of het gevoerd financieel en materieel beheer. Het is bedoeld om het management te informeren over belangrijke ontwikkelingen en gebeurtenissen zodat deze goed worden opgepakt om ze in goede banen te leiden.

6.1 Nationalisatie SNS REAAL

Per 1 februari 2013 heeft de Staat SNS REAAL, op grond van de Interventiewet, volledig genationaliseerd. Dit is gedaan in zeer nauw overleg met De Nederlandsche Bank om de financiële stabiliteit in Nederland te waarborgen. De voorbereidingen van deze nationalisatie zijn in 2012 aangevangen en waren, vanwege het zeer vertrouwelijke karakter, alleen in besloten kring bekend. De Auditdienst Rijk zal deze transactie nog nader beoordelen.

6.2 Nadere afspraken tussen Staat en DNB over SMP- en ANFA-afdrachten nodig

Met DNB zijn geen afzonderlijke afspraken gemaakt over de wijze waarop DNB over de Griekse SMP- en ANFA-afdrachten rapporteert en de mate waarop hier onafhankelijk controle wordt uitgevoerd. De afwezigheid van afzonderlijke afspraken werkt onduidelijkheden omtrent de hier bedoelde afdrachten in de hand. Verder kan dit er toe leiden dat niet alle Griekse SMP- en ANFA-afdrachten worden afgedragen aan de Staat. Belangrijk is dat het ministerie met DNB hierover afspraken maakt.

Daarnaast adviseren wij in geval van Europese besluitvorming aandacht te schenken aan governance aspecten, zoals het geheel van sturing, beheersing, verantwoording en toezicht.

6.3 Claims voormalige aandeelhouders

Met betrekking tot de verwerving van de Nederlandse onderdelen van Fortis en ABN AMRO door de Staat, is door een aantal voormalige aandeelhouders gesteld dat zij hierdoor schade hebben geleden. Zij hebben de Staat hiervoor aansprakelijk gesteld en gerechtelijke procedures opgestart, deze lopen nog. De geschillen met Ageas zelf zijn inmiddels geschikt.

De Raad van State heeft de nationalisatie van SNS REAAL grotendeels bevestigd en geoordeeld dat de minister de aandelen en achtergestelde schulden van SNS REAAL mocht ontelgenen, maar toekomstige claims niet. De mogelijke claims zijn op dit moment niet in te schatten.

Bijlage

Aan: de minister van Financiën

Verklaring betreffende de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het departementale jaarverslag 2012 van het ministerie van Financiën gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten:

- de departementale verantwoordingsstaat over 2012 met de financiële toelichtingen daarbij;
- de samenvattende verantwoordingsstaat over 2012 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
- de departementale saldi-balans per 31 december 2012 met de toelichting daarbij;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2012.

De minister is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Onze verantwoordelijkheid is aan de minister een oordeel te geven over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Oordeel

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van het ministerie van Financiën over 2012 in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1 van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat als gevolg van beperkingen bij de uitvoering van werkzaamheden door de Belastingdienst, onzekerheid blijft bestaan omtrent de juistheid en volledigheid van door belanghebbenden zelf verstrekte gegevens. Dit resulteert in inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Tevens vermelden wij naar aanleiding van ons onderzoek dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Den Haag, 15 maart 2013

Auditdienst Rijk

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Bijlage 13

Samenvattend
auditrapport
2013
Ministerie van
Financiën en
Nationale Schuld
(IX)

Samenvattend auditrapport 2013
Ministerie van Financiën en Nationale Schuld (IX)

14 maart 2014

Kennede
ADR/2014/274

inrichtingen
Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Inhoud

1	Samenvatting	3
1.1	Controle financiële overzichten	3
1.2	Onderzoek financieel en materieel beheer	5
1.3	Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering	2
1.4	Overige onderwerpen	5
2	Inleiding	7
2.1	Doel en doelgroepen	7
2.2	Wettelijke taak	7
2.3	Object van controle	7
3	Controle financiële overzichten	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie	9
3.3	Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening	9
3.4	Paragraaf ter benadrukking van de onzekerheid in het WNT-overzicht	10
3.5	Oprichting Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SWS REAAL, onrechtmatig	10
4	Onderzoek financieel en materieel beheer	13
4.1	Inleiding	12
4.2	Ontwikkeling financieel en materieel beheer in 2013 naar ontstaansjaar en impact	13
4.3	Opgeloste bevindingen in 2013	14
4.3.1	Adequate monitoring op verstoring OB-systeem ingericht, risico blijft bestaan tot vervanging OB-systeem	14
4.3.2	Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen	16
4.3.3	Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdocumentatie	14
4.4	Niet opgeloste en nieuwe bevindingen	15
4.4.1	Weinig aandacht voor controleaspecten bij nieuwe financiële instrumenten	15
4.4.2	Interne beheersing Agentschap in beweging	16
4.4.3	Bedrijfsvoering verdient meer aandacht	16
4.4.4	Legacy-problematiek en aanpassingen in wetgeving leiden tot knelpunten in de ICT-ontwikkelportfolio	17
4.4.5	Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking	17
4.4.6	Haalbaarheid ICT-ontwikkelportfolio: betere sturingsinformatie beschikbaar	17
4.4.7	Onvoldoende regie op informatiebeveiliging bij interne ICT-infrastructuur	17
4.4.8	Uitwikbaarheid: bedrijfsprocessen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit	18
4.4.9	Stappen gezet in verbetering beheersing ketenbrede massale gegevensverwerking/ beheersing inrichtingssysteem ETM. Loka nog niet op orde	18
4.4.10	Beperkte voortgang beheersing OB teruggaafproces aan EU-ondernemers	18
4.4.11	BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde	19
4.4.12	Behandeling HOT/HOR kinderopvangtoeslag: doorlooptijd verbeterd, kwaliteit behandeling voor verbetering vatbaar	19
4.4.13	Opvolging aanbevelingen Stevens wordt inzichtelijk gemaakt	19
4.5	Lopende ontwikkelingen	19
4.5.1	Herinrichting Belastingen, eerste stappen gezet	19
4.5.2	Voerlicht Toeslagen	20
4.5.3	Belastingdienst staat voor afweging over de wijze waarop de vervanging van inrichtingssysteem vormgegeven kan worden	20
4.5.4	Bijzondere aandacht nodig voor WNT	20

5	Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering	22
5.1	Inleiding	22
5.2	Betere verslaggeving van gemaakte afspraken over indicatoren	22
6	Overige onderwerpen	24
6.1	Claims	24
Bijlage	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	26

1 Samenvatting

1.1 Controle financiële overzichten

Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het jaarverslag 2013 van het ministerie van Financiën (IX). Dat houdt in dat de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld conform de wet- en regelgeving. Dit betekent ook dat de verantwoording over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf een juist en volledig beeld geeft van de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Verder hebben wij vastgesteld dat de in het jaarverslag opgenomen informatie over het beleid en de bedrijfsvoering (de zogenoemde niet-financiële informatie) niet strijdig is met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

1.2 Onderzoek financieel en materieel beheer

Wij hebben onderzoek gedaan naar het financieel- en materieelbeheer van het ministerie van Financiën inclusief de Belastingdienst. Voor de uitgewerkte bevindingen verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Het kerndepartement laat een wisselend beeld zien. Bij ontwikkeling van nieuwe instrumenten blijkt weinig aandacht voor controleaspecten. Bij het Agentschap zijn de nodige acties in gang gezet en constateren we voldoende bestuurlijke en managementaandacht. Bij de bedrijfsvoering valt een teruggang te zien en vragen we meer managementaandacht.

Ons overkoepelende beeld bij de Belastingdienst is dat er voldoende aandacht is voor de bevindingen en dat er ook stappen worden gezet. Enkele bevindingen, met name op het gebied van ICT, hebben betrekking op complexe problematiek en laten zich daardoor niet eenvoudig oplossen. Wij zien ook een relatie met het feit dat de Belastingdienst geconfronteerd wordt met veel nieuwe en aangepaste wetgeving die op korte termijn ingevoerd moet worden. Een complicerende factor hierbij is dat dit veelal moet leiden tot aanpassingen in oude en weinig wendbare systemen. De Belastingdienst wil in 2014 op bovengenoemde punten verbeteringen doorvoeren onder de noemer rationalisatie. Inherent aan deze problematiek is dat het meerdere jaren kost om dit op te lossen.

1.3 Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

Wij constateren een wisselend beeld in het totstandkomingsproces van informatie. Bij het kerndepartement hebben we geadviseerd om betere afspraken te maken over dossiervorming. Bij de onderzochte KPI's voor de Belastingdienst zien we dat de eerder ingezette opgaande lijn wordt voortgezet.

1.4 Overige onderwerpen

In hoofdstuk 6 hebben wij onderwerpen geadresseerd waarin zich belangrijke ontwikkelingen voltrekken die wij onder bestuurlijke aandacht willen brengen.

2 Inleiding

2.1 Doel en doelgroepen

Voor u ligt het samenvattend auditrapport 2013 over de uitkomsten van de wettelijke taak ten aanzien van het ministerie van Financiën. Het rapport bevat de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek, alsmede de controleverklaring omtrent de in het departementale jaarverslag 2013 van Financiën opgenomen financiële overzichten.

Het rapport is opgesteld voor de minister, de secretaris-generaal van Financiën en wordt tevens verstrekt aan de leden van het audit comité, de directeur Financieel-Economische Zaken en de president van de Algemene Rekenkamer. Met dit rapport onderzoekt de Auditdienst Rijk de minister van Financiën in de verantwoordelijkheid voor het opmaken van het departementale jaarverslag en voor de bedrijfsvoering van het ministerie.

2.2 Wettelijke taak

Dit rapport bevat de uitkomsten van de uitvoering van de wettelijke taak, zoals bedoeld in artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2000. Het rapport is als volgt ingedeeld:

- de controle van de financiële overzichten (hoofdstuk 3);
- het onderzoek naar het financieel en materieel beheer (hoofdstuk 4);
- het onderzoek naar de totstandkoming van de informatie over het beleid en de bedrijfsvoering (hoofdstuk 5);
- overige onderwerpen (hoofdstuk 6);
- de controleverklaring (bijlage).

2.3 Object van controle

De in 2013 gerealiseerde uitgaven met betrekking tot het ministerie van Financiën bedroegen € 17.540 mln. (2012: € 11.363 mln.), aangegane verplichtingen € - 33.112 mln. (2012: € 31.781 mln.) en ontvangsten € 121.108 mln. (2012: € 114.848 mln.).

De in 2013 gerealiseerde uitgaven met betrekking tot de Nationale Schuld bedroegen € 48.963 mln. (2012: € 60.820 mln.), aangegane verplichtingen € 48.963 mln. (2012: € 60.820 mln.) en ontvangsten € 59.075 mln. (2012: € 68.542 mln.).

Dit geeft een indruk van de financiële omvang van het object van onze controle.

3 Controle financiële overzichten

De financiële overzichten die deel uitmaken van het departementaal jaarverslag (IX) 2013 van het ministerie van Financiën geven naar ons oordeel een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

De overige onderdelen van het departementale jaarverslag zijn, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig met de in het departementaal jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

3.1 Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak controleren wij of de in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften zoals die zijn vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2001 en de Rijksbegrotingsvoorschriften 2014. In onze controleverklaring, die is opgenomen in de bijlage van dit rapport, worden de door ons gecontroleerde financiële overzichten nader gespecificeerd.

Onze controle vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende beroepsvoorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten. Het materieel belang is bepalend voor de strekking van het oordeel in de controleverklaring. De materialiteit voor de verantwoordingsstaten en de saldi-balans als geheel bedraagt 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden. Wij zijn er bij de controle van de financiële overzichten van uitgegaan dat de voorgestelde wijzigingen in de slotwet de goedkeuring van de wetgever zullen krijgen.

Voorts hebben wij onderzocht of de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering (de niet-financiële informatie), voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig is met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Hieronder gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van de controle.

3.2 Goedkeurende controleverklaring voor het ministerie

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het jaarverslag 2013 van het ministerie van Financiën (IX). Deze verklaring is opgenomen in bijlage 1 van dit rapport. Onze controleverklaring heeft betrekking op de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag dat op grond van artikel 60, eerste lid van de Comptabiliteitswet 2001, tezamen met dit samenvattende auditrapport aan de minister van Financiën wordt toegezonden.

3.3 Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1.13 van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat als gevolg van beperkingen bij de uitvoering van werkzaamheden door de Belastingdienst, onzekerheid blijft bestaan omtrent de juistheid en volledigheid van door belanghebbenden zelf verstrekte gegevens. Dit resulteert in inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

3.4 Paragraaf ter benadrukking van de onzekerheid in het WNT-overzicht

In onze controleverklaring is een paragraaf opgenomen waarin wij de aandacht vestigen op de toelichting bij het WNT-overzicht. Het gaat hier om een onzekerheid in de verantwoording die verband houdt met het voorschrift uit de WNT dat onder meer de gegevens moeten worden vermeld over personen die anders dan op grond van een dienstbetrekking een functie vervullen als niet-topfunctionaris (externe niet-topfunctionarissen). De WNT kent geen uurtarief, maar een maximaal bezoldigingsbedrag per kalenderjaar. De minister van BZK heeft aangegeven geen universeel toepasbare omrekenformule te kunnen bepalen die de gedeclareerde uren van externe niet-topfunctionarissen vertaalt naar de WNT-bezoldigingsnorm. Daarom stelt de minister van BZK voor het verslagjaar 2013 als gedragslijn voor dat niet volledig aan de verplichting tot openbaarmaking kan en hoeft te worden voldaan.

Het ministerie van Financiën heeft overeenkomstig deze door de minister van BZK voorgestelde gedragslijn uitvoering gegeven aan de WNT en heeft in de toelichting bij het WNT-overzicht aangegeven dat vanwege het ontbreken van een praktisch toepasbare normstelling voor externe niet-topfunctionarissen sprake is van een onzekerheid in de verantwoording. Dit geldt uitsluitend voor het achterwege laten van de vermelding van de gegevens over externe niet-topfunctionarissen, niet voor de overige gegevens in het WNT-overzicht.

Voorts wijzen wij erop dat wij ingevolge de mededeling van de minister van BZK van 12 februari 2014 de WNT hebben gehanteerd als ware het bij de Eerste Kamer ahangende wetsvoorstel tot aanpassing van de WNT in werking getreden. Het normenkader dat wij hebben gehanteerd bij onze controle op de naleving van de WNT is beschreven in de bijlage bij het besluit van de minister van BZK van 26 februari 2014 houdende vaststelling van beleidsregels inzake de toepassing van de WNT.

3.5 Oprichting Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SNS REAAL onrechtmatig

Op 1 februari 2013 is de Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SNS REAAL opgericht. Formeel had het voornemen tot oprichting van de stichting op grond van artikel 34, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2001 (CW) bij de Staten-Generaal moeten worden voorgehangen. Vanwege het vertrouwelijke en spoedeisende karakter van de ontteigening waar deze oprichting een onlosmakelijk onderdeel van uitmaakt, is het niet mogelijk geweest deze procedure te volgen. De minister heeft wel waar mogelijk in de geest van artikel 34, eerste lid, van de CW op 25 januari 2013 de ministerraad en, tijdens een vertrouwelijk overleg, de financieel woordvoerders van de Tweede Kamer fracties gemeld dat ingeval tot ontteigening zou moeten worden besloten een stichting zou worden opgericht met het oog op ontteigening van de onderhands verstrekte achtergestelde leningen.

4 Onderzoek financieel en materieelbeheer

De ontwikkeling in het financieel beheer bij het kerndepartement laat een wisselend beeld zien. Bij ontwikkeling van nieuwe instrumenten blijkt weinig aandacht voor controleaspecten. In kader van de verbetering van de interne beheersing bij het Agentschap zijn de nodige acties in gang gezet en constateren we voldoende bestuurlijke en managementaandacht. Bij de bedrijfsvoering rond inkoopprocessen valt een teruggang te zien en vragen we meer managementaandacht.

Ons overkoepelende beeld bij de Belastingdienst is dat er voldoende aandacht is voor de bevindingen en dat er ook stappen worden gezet. Enkele bevindingen, met name op het gebied van ICT, hebben betrekking op complexe problematiek en laten zich daardoor niet eenvoudig oplossen. Wij zien ook een relatie met het feit dat de Belastingdienst geconfronteerd wordt met veel nieuwe en aangepaste wetgeving die op korte termijn ingevoerd moet worden. Een complicerende factor hierbij is dat dit veelal moet leiden tot aanpassingen in oude en weinig wendbare systemen.

4.1

Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of de geïntegreerde processen van financieel en materieelbeheer voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Op het hoogste niveau geldt dat het financieel en materieelbeheer voldoet aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid, controleerbaarheid en dat het beheer overigens zo doelmatig mogelijk wordt ingericht. Deze eisen zijn verder uitgewerkt en samengevat in de Baseline Financieel en materieelbeheer van het ministerie van Financiën.

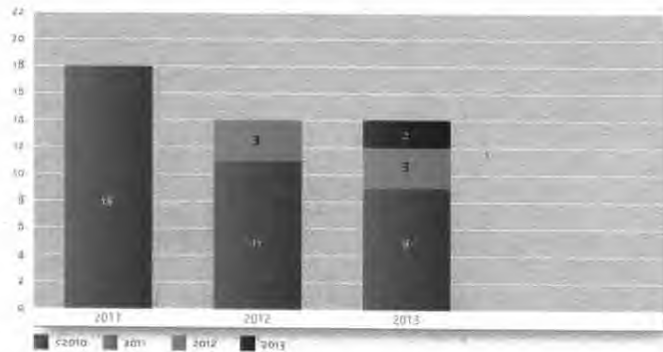
Bij evaluatie van onze bevindingen hanteren wij drie categorieën: licht, gemiddeld en ernstig. Dit onderscheid geeft de impact van de bevinding weer op basis van gewicht en frequentie.

Ten behoeve van het selecteren van de te onderzoeken processen van financieel en materieelbeheer hebben wij in samenspraak met de organisatie risicoanalyses uitgevoerd op diverse niveaus en de bedrijfsrisico's en alle daaraan gekoppelde processen in kaart gebracht. Daaruit zijn, naast de gebruikelijke processen zoals personeel- en materieelbeheer, een aantal risicogebieden benoemd. Deze risicogebieden betreffen onder meer het dossier kredietcrisis, de interne beheersing bij het Agentschap en automatisering Belastingdienst.

In dit hoofdstuk behandelen wij de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek.

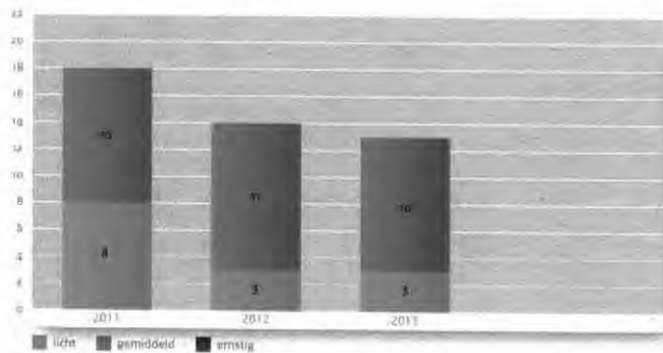
4.2 Ontwikkeling financieel en materieel beheer in 2013 naar ontstaansjaar en impact

Figuur 1: Bevindingen naar ontstaansjaar (in aantallen)

Uit het tabel blijkt de hardnekkigheid van de oudere bevindingen, daarnaast hebben wij 2 nieuwe bevindingen bij de Belastingdienst.

Figuur 2: Bevindingen naar impact (in aantallen)

De 3 lichte bevindingen betreffen de Belastingdienst waarvan 2 bevindingen nieuw zijn. Van de 10 gemiddelde bevindingen komen er 7 op het conto van de Belastingdienst en 3 betreffen het kerndeptement.

4.3 Opgeloste bevindingen in 2013

Figuur 3: Opgeloste bevindingen in 2013

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2011	2012	2013
Adequate monitoring op verstoring OB-systeem ingericht, risico blijft bestaan tot vervanging OB-systeem	Belastingdienst	■	■	✓
Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen	Belastingdienst	▲	▲	✓
Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdocumentatie.	Belastingdienst	▲	▲	✓

▲ licht ■ gemiddeld ● ernstig ✓ opgelost

- 4.3.1 Adequate monitoring op verstoring OB-systeem ingericht, risico blijft bestaan tot vervanging OB-systeem**
 Net als voorgaande jaren zijn er dit jaar verstoringen in het OB-systeem. Mede door goede monitoring en tijdige herstelacties zijn de gevolgen van de verstoringen beperkt gebleven. In 2012 is een project gestart voor nieuwbouw van het OB-systeem. De migratie wordt niet eerder dan medio 2015 verwacht. In het huidige OB-systeem worden tot die tijd alleen noodzakelijke aanpassingen als gevolg van wetswijzigingen doorgevoerd. Bij elke wijziging bestaat een risico op verstoringen die onder andere kunnen leiden tot onjuiste aanslagen en teruggaven. Dit risico is inherent aan de situatie dat er noodgedwongen nog moet worden gewerkt met het oude OB-systeem en wordt voldoende beheerst.
- 4.3.2 Informatiebeveiliging: risico's op kritische systeemomgevingen**
 In 2013 zijn de eerder gerapporteerde tekortkomingen met betrekking tot informatiebeveiliging binnen kritische systeemomgevingen verbeterd. Dit betreft hoge toegangsrechten eigen werkplek, toegangsrechten databasebeheerders, netwerkbeveiliging en gegevensuitwisseling via Message Queuing Services (MQ).
- 4.3.3 Kritische ICT-systemen: resultaten van risicoanalyses van informatiesystemen worden met ingang van 2013 vastgelegd in de systeemdocumentatie**
 In 2013 is, conform de afgesproken aanpak, bij een aantal nieuwbouwprojecten met een relatief grote externe impact (Online Dienstverlening, Depotstelsel en F-mededelen), gericht aandacht geschonken aan risicoanalyses op het gebied van informatiebeveiliging.

4-4 Niet opgeloste en nieuwe bevindingen

Tijluur 4: Bevindingen in het beheer 2013

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2011	2012	2013
Weinig aandacht voor controleaspecten bij nieuwe financiële instrumenten	Directie BFD	■	■	■
Interne beheersing Agentschap in beweging	Agentschap		■	■
Bedrijfsvoering verdient meer aandacht	Bedrijfsvoering	■	■	■
Legacy-problematiek en aanpassingen in wetgeving leiden tot knelpunten in de ICT-ontwikkelingsportfolio	Belastingdienst		■	■
Het verouderde doel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitsval geautomatiseerde gegevensverwerking	Belastingdienst	■	■	■
Haalbaarheid ICT-ontwikkelingsportfolio: Diverse stamgegevens niet beschikbaar	Belastingdienst		■	■
Onvoldoende regie op informatiebeveiliging bij interne ICT-infrastructuur	Belastingdienst	■	■	■
Litwikkbaarheid: bedrijfsprocessen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit	Belastingdienst	▲	▲	▲
Stappen gezet in verbetering beheersing ketenbrede massale gegevensverwerking/beheersing inlogingssysteem ETM (ook nog niet op orde)	Belastingdienst	▲	■	■
Beperkte voortgang beheersing van terugvalprocedures aan EU-ondernemers	Belastingdienst	■	■	■
BE5-landen: financiële administratie nog niet op orde	Belastingdienst	■	■	■
Behandeling VOT/MOR: herintroductiewetgeving, oorspronkelijk verbeterd, kwaliteit behandeling voor verbetering vatbaar	Belastingdienst			▲
Opvolging aanbevelingen Stevens wordt inzichtelijk gemaakt	Belastingdienst			▲

▲ licht, ■ gemiddeld, ● ernstig

4-4.1 Weinig aandacht voor controleaspecten bij nieuwe financiële instrumenten

In het verleden zijn vaak, als gevolg van de financiële crisis, financiële instrumenten ontwikkeld en geïmplementeerd. Mede door hoge tijdsdruk is weinig aandacht besteed aan hierbij behorende controleaspecten. Achteraf herstellen van deze omissies, blijkt lastig realiseerbaar. Met name waar het instrumenten in Europees verband betreft. Wij bevelen aan deze controleaspecten beter te hogen in de besluitvorming en (contract-)afspraken.

Controle landspecifieke informatie door externe accountant EFSF nog niet geregeld

Wij hebben gewezen op het belang dat het EFSF landspecifieke informatie (bijvoorbeeld garantie-overzichten per land, mogelijke aan landerij uit te keren margines en mogelijke schades per land) door de externe accountant van het EFSF laat controleren op een voor Nederland aanvaardbare wijze. Wij hebben geadviseerd afspraken met het EFSF te maken over rapportage en externe controle van landspecifieke informatie. Omdat dit niet expliciet in het EFSF Framework Agreement is vastgelegd. Aan deze aanbeveling zal geen gehoor worden gegeven. Hierdoor kan bijvoorbeeld bij een mogelijke schade uitkering, onzekerheid over de juistheid van de geldstroom ontstaan.

Controle mogelijke verliesverrekening DNB garantie inzake crisisgerelateerde activa

In augustus 2013 hebben het ministerie van Financiën en DNB een garantieovereenkomst gesloten inzake crisisgerelateerde activa, waarbij een procesbeschrijving 'verliezen' is bijgevoegd. Met DNB zijn echter geen afzonderlijke afspraken gemaakt over de wijze waarop ten aanzien van mogelijke verlies-verrekening onafhankelijk controle wordt uitgevoerd. Wij adviseren hiertoe een informatie- en controleprotocol op te stellen.

4-4.2 Interne beheersing Agentschap in beweging

Naar aanleiding van incidenten in de afgelopen jaren is bij het Agentschap een diepgaand extern onderzoek naar het financieel beheer uitgevoerd. De resultaten van dat onderzoek zijn eind 2013 beschikbaar gekomen. Deze zijn voor het Agentschap aanleiding tot herinrichting van de financiële functie, die gerealiseerd dient te zijn begin 2015. Dit betekent een herijking van de organisatie- en procesinrichting, die zal leiden tot een betere beheersing. Daarnaast is het Agentschap bezig met een omvangrijke upgrade van het geautomatiseerde Treasury Management System. Deze ontwikkelingen hebben tevens consequenties voor de control-functie van FEZ en de auditfunctie van de ADR. Gedurende het gehele proces zijn bij zowel de organisatie als bij de ADR aanvullende maatregelen getroffen om de risico's zoveel als mogelijk te beperken. Overigens merken we op dat incidenten die zich in het verleden hebben voorgedaan niet in 2013 zijn opgetreden. Wij zijn van mening dat de verbetering van de interne beheersing voldoende bestuurlijke en managementaandacht heeft.

4-4.3 Bedrijfsvoering verdient meer aandacht

Inkoopprocedures

We zien in 2013 een vermindering in de bedrijfsvoering rond inkoopprocedures. Met name de naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen, de verscherpte aanbestedingsregels en de interne procedures worden onvoldoende gevolgd. Dit heeft ertoe geleid dat de (Europese) aanbestedingsregels in een aantal gevallen niet zijn nageleefd en worden de aangegane verplichtingen en betalingen als onrechtmatig aangemerkt. Daarnaast constateren we in een aantal gevallen onvolledige dossiervorming en verplichtingenregistratie. Voor een groot deel wordt het vorenstaande veroorzaakt door de complexe regelgeving waar de organisatie (nog) niet op is ingericht, bewuste keuzes om af te wijken en niet volgen van de interne regelgeving. De hardnekkigheid van dit probleem vereist meer managementaandacht.

Centralisering bedrijfsvoering

Thans is een ontwikkeling gaande waarbij uitvoerende werkzaamheden worden geconcentreerd bij daar toe gespecialiseerde organisaties (bijvoorbeeld inkoop bij HIS, automatisering bij SSC-ICT, salarisadministratie bij P-Direkt). De daarmee samenhangende regiefunctie bij de diverse onderdelen van Financiën moet nog uitgewerkt worden ten aanzien van afspraken, verantwoordelijkheidsverdeling en verantwoordingsinformatie.

Zelfbedieningsconcept en interne beheersingsmaatregelen P-Direkt

De voortgang in de implementatie van het controlframework (controlesheets) zoals dat in het P-Direkt zelfbedieningsconcept is voorzien, is in de afgelopen periode beperkt geweest. Op basis van uitgevoerde systeemtesten blijkt dat procesbeheersing op het kerndeptement nog

steeds aandacht verdient. We onderstrepen het belang van het meer planmatig implementeren van het controlframework en meer zichtbare vorm van verbijzonderde interne controle.

Naleving Regeling Kasbeheer

Vanuit efficiëntievoogpunt heeft Financien invulling gegeven aan de regeling 'licht betalen' door facturen < € 1.250 betaalbaar te stellen zonder prestatieverklaring vooraf. Achteraf zijn facturen steekproefsgewijs geselecteerd om alsnog de prestatieverklaring op te vragen en vindt er een risico analyse plaats om ongewenste ontwikkelingen te signaleren. Hieruit zijn geen bijzonderheden gebleken.

In 2013 heeft Begrotingszaken aangegeven dat de invulling van de regeling 'licht betalen' door Financien niet op deze wijze mag worden uitgelegd, maar integraal dient te gebeuren. Zolang Begrotingszaken de regeling en/ of invulling daarvan niet wijzigt, bevelen wij aan de regeling op bedoelde wijze toe te passen en alle facturen van een prestatieverklaring te voorzien.

4-4-4 Legacy-problematiek en aanpassingen in wetgeving leiden tot knelpunten in de ICT-ontwikkelportfolio
De onderhoud- en beheersituatie van de applicatieportfolio is in de loop der jaren meer complex geworden als gevolg van de veroudering van ICT-systemen en de toegenomen afhankelijkheden tussen deze systemen. Er komt bovendien veel nieuwe en aangepaste wetgeving op de Belastingdienst af, vaak met een korte invoeringstijd. Dit levert knelpunten op in de ICT-ontwikkelportfolio. De Belastingdienst heeft niet als enige organisatie te maken met deze problematiek; andere grote vroeg geautomatiseerde organisaties hebben eveneens te maken met een complexe en verouderde ICT-portfolio. De Belastingdienst werkt voortdurend aan het verbeteren van de ICT-voortbrengingsorganisatie (onder meer architectuur, portfoliomanagement, testen). Zorgvuldigheid in ontwerp-, bouw-, test- en invoeringstrajecten komt, ondanks verbeteringen in de ICT-ontwikkelorganisatie van de Belastingdienst, onder druk te staan.

De Belastingdienst wil in 2014, en de daarop volgende jaren, onder de noemer rationalisatie fundamenteel werk maken van de schoning van de ICT-portfolio. Deze inhaalslag kost aanvankelijk capaciteit die zich op termijn terugbetaalt in een betere wendbaarheid.

4-4-5 Het verouderde deel van de ICT-infrastructuur geeft risico op uitval geautomatiseerde gegevensverwerking
De Belastingdienst maakt in zijn productieomgeving deels gebruik van verouderde infrastructuur. In 2013 is de infrastructuur op onderdelen geactualiseerd. De uitrol van de DWB (Digitale Werkplek Belastingdienst) is binnen de Belastingdienst nagenoeg afgerond. Voor een fors aantal belangrijke applicaties wordt nog gewerkt met tijdelijke oplossingen; structurele oplossingen zijn nog nodig. Verdere vervanging van verouderde infrastructuur is voorzien binnen het traject rationalisatie.

4-4-6 Haalbaarheid ICT-ontwikkelportfolio: betere sturingsinformatie beschikbaar
De ICT-ontwikkelportfolio bestaat uit de samenhangende budgetten voor onderhoud en nieuwbouw van infrastructurele systemen en processen en applicatieve systemen. In 2013 is op onderdelen goede voortgang gemaakt met de inrichting van portfoliomanagement. Er is binnen de portfolio ook voor 2014 en later meer ontwikkelcapaciteit aangevraagd dan er beschikbaar is. In 2014 werkt de Belastingdienst verder aan de noodzakelijke verbeteringen op de verschillende gebieden binnen portfoliomanagement, zoals meerjarig beeld, aansluiting vraag en aanbod, tooling en bestuurlijke informatievoorziening.

4-4-7 Onvoldoende regie op informatiebeveiliging bij interne ICT-infrastructuur
De Belastingdienst heeft beveiligingsmaatregelen getroffen om de beschikbaarheid, de integriteit en de vertrouwelijkheid van de informatievoorziening te waarborgen. Bij de extern gerichte ICT-infrastructuur – die de Belastingdienst met het internet verbindt – wordt bewaakt dat de beveiligingsmaatregelen blijvend effectief zijn. Bij de interne ICT-infrastructuur is sprake van een gevarieerder beeld. Er zijn nog acht kritische onderdelen van de interne ICT-infrastructuur waarvoor geldt dat de beveiliging onvoldoende aantoonbaar wordt bewaakt. In 2013 is het als in 2012 sprake van onvoldoende regie op het signaleren van beveiligingsrisico's ten aanzien van de technische infrastructuur en het beheerst omgaan met deze risico's. Het is

noodzakelijk invulling te geven aan de volgende acties: het benoemen van functionarissen met een security rol of functie op de onderdelen binnen de technische infrastructuur; het opstellen van een security monitoring- en inspectieplan; het uitvoeren van het security monitoring- en inspectieplan; het nemen van eventuele actie naar aanleiding van de uitkomsten van de security monitoring en inspecties.

4-4-8 Uitwikkbaarheid: bedrijfsprocessen zijn nog niet bestand tegen een calamiteit
Er kan voor geen enkel bedrijfsproces een volledige uitwijk gerealiseerd worden. Wel zijn er afspraken gemaakt met de huisbankier waardoor de inkomende geldstroom is gewaarborgd. Verder zijn er bijvoorbeeld maatregelen getroffen om in geval van een calamiteit de toeslagen te kunnen uitbetalen. Afgelopen jaren is geïnvesteerd in het meer robuust maken van de ICT-infrastructuur. Er is nog niet met op bedrijfsprocessen gerichte testen aangebond dat ICT-infrastructuren in samenhang uitwikkbaar zijn en daarmee gereed zijn om de centrale geautomatiseerde gegevensverwerking van de Belastingdienst te kunnen continueren in geval van een calamiteit. In 2014 geeft de Belastingdienst onder de noemer 'Business Continuity Management' verdere invulling aan de gecombineerde uitwikkbaarheid van bedrijfsprocessen en ICT-infrastructuur.

4-4-9 Stappen gezet in verbetering beheersing ketenbrede massale gegevensverwerking / beheersing iningssysteem ETM Loka nog niet op orde
Het is van belang dat de massale gegevensverwerking en de overdracht tussen de systemen inhoudelijk juist, tijdig en volledig plaatsvinden. De mate van beheersing hiervan, via bijvoorbeeld verbandscontroles, verschilt nog per keten, c.q. belastingmiddel. Het risico bestaat dat fouten in de gegevensverwerking of bij overdracht tussen systemen niet tijdig door de Belastingdienst ontdekt worden. B/C/A heeft ervoor gekozen om verbeteringen in de beheersing van de massale gegevensverwerking gefaseerd in de jaren 2013 tot en met 2015 aan te pakken. In 2013 zijn stappen gezet voor de Vennootschapsbelasting, Toeslagen, Omzetbelasting en Motorrijtuigenbelasting. B/C/A heeft het voornemen om in de komende jaren de beheersing van de Inkomensheffing, Douane en de keten ontvangen en mededelen te verbeteren.

Wij vragen aandacht voor het systeem ETM-Loka. Dit systeem ondersteunt het inningsproces voor de zogenoemde kleine middelen. Belangrijke functionaliteiten ontbreken in dit systeem om het proces te beheersen. B/C/A heeft in 2013 veel energie gestoken in het ontwerpen van de noodzakelijke verbandscontroles middels query's. Voor een deel van deze query's is het testtraject nog niet volledig afgerond. Tevens is het autorisatiebeheer onvoldoende ingeregeld. De Belastingdienst loopt hierdoor financiële risico's alsmede een verhoogd intern (auditerisico). Een heroverweging is op zijn plaats waarbij wordt afgewogen of de huidige tekortkomingen voor langere tijd acceptabel zijn en welke verbeteringen in de beheersing van het systeem zouden moeten worden doorgevoerd.

4-4-10 Beperkte voortgang beheersing OB teruggaafproces aan EU-ondernemers
De Belastingdienst heeft eind 2012 voor het OB teruggaafproces aan EU-ondernemers de applicatie VRCA en bijbehorende hardware gekocht. Omdat de applicatie niet volledig voldoet aan de architectuurprincipes voor ICT van de Belastingdienst, wordt technisch beheer nog niet uitgevoerd. Hierdoor bestaan voor dit teruggaafproces continuïteits-, beschikbaarheids- en beveiligingsrisico's. De Belastingdienst heeft in 2013 in beperkte mate verbeteringen doorgevoerd, welke in 2014 worden voortgezet. De Belastingdienst is daarnaast bezig om controles te ontwikkelen die het verband vaststellen tussen de ontvangen verzoeken en de bijbehorende uitbetalingen. In 2013 heeft dit nog niet tot resultaat geleid. Het risico bestaat dat onjuiste uitbetalingen of niet verwerkte verzoeken niet of niet tijdig door de Belastingdienst worden ontdekt.

- 4-4-11 BES eilanden: financiële administratie nog niet op orde**
Op de BES eilanden werkt een klein team onder moeilijke lokale omstandigheden aan de verbetering van de beheersing. Dat neemt niet weg dat uit onderzoeken van Belastingdienst/Caribisch Nederland en de ADR nog steeds veel tekortkomingen blijken op het gebied van het financieel beheer en de inrichting van de IT. We zien wel de eerste positieve effecten van de aanstelling van de chief financial officer. Er blijven voor de financiële verantwoording van de Belastingdienst over 2013 onzekerheden bestaan, die overigens niet materieel zijn.
- 4-4-12 Behandeling HOT/HOR kinderopvangtoeslag: doorlooptijd verbeterd, kwaliteit behandeling voor verbetering vatbaar**
Toeslagen heeft in 2013 de achterstanden bij de HOT/HOR weggewerkt. Hierdoor is de doorlooptijd verbeterd, waardoor onterechte betalingen zoveel mogelijk voorkomen worden. Toeslagen voert sinds medio 2013 wekelijks kwaliteitscontroles uit. Hieruit blijkt dat de kwaliteit van de behandeling voor verbetering vatbaar is.
- 4-4-13 Opvolging aanbevelingen Stevens wordt inzichtelijk gemaakt**
In het stuurcontract Belastingen 2013 is de opvolging van de aanbevelingen van de Commissie Horizontaal Toezicht Belastingdienst (Stevens) als speerpunt benoemd. Twee belangrijke aanbevelingen betreffen het meer in evenwicht brengen van verticaal en horizontaal toezicht en het doorontwikkelen van effectmeting. Op beide terreinen zijn goede stappen gezet. Er wordt op veel plaatsen gewerkt aan het verbeteren van het toezicht en het verkrijgen van inzicht in de te bereiken en bereikte effecten. In onze vorige rapportage signaleerden wij dat het moeilijk was om inzicht te krijgen in de exacte stand van zaken. Belastingen werkt momenteel aan een evalueatie Stevens. In het desbetreffende document – dat in een vergevorderd stadium van ontwikkeling is – worden de aanbevelingen en de stand van zaken in kaart gebracht. Daarbij is ook aandacht voor de nog verder te ontwikkelen onderwerpen. Wij blijven dit in 2014 volgen.

4-5 Lopende ontwikkelingen

- 4-5-1 Herinrichting Belastingen, eerste stappen gezet**
Bij Belastingen spelen veel veranderingen tegelijkertijd. Enerzijds de bestuurlijke herinrichting en concentratie met als achterliggend doel realisatie van bezuinigingen vanwege kabinetsbesluiten. Anderzijds het project Intensivering Toezicht en Invordering (ITI) waarbij er – voornamelijk bij Belastingen – budgettaire ruimte is om meer mensen aan te nemen voor het intensiveren van het toezicht en daarmee belastingopbrengsten te vergroten. Wat betreft toezicht is, mede naar aanleiding van de Commissie Stevens, sprake van nog nader door de segmenten uit te werken plannen.
- De herinrichting en concentratie zijn in de tweede helft van 2013 op gang gekomen. De regionale indeling is vervangen door een segmentindeling. Gekozen is voor een stapsgewijze aanpak. Er zijn nog geen duidelijke afspraken over periodieke rapportering binnen Belastingen en tussen DGBel en Belastingen. Hier komt in 2014 verbetering in omdat prestatie-indicatoren zijn geformuleerd die een beeld geven van de mate waarin de concentratie voortgang heeft. Voor het segment Semi Massale Processen hebben wij plannen tot verbetering van de rapportagestructuur op directieniveau gezien. Belastingen-breed is een programmabureau ingesteld voor het borgen van de samenhang in keuzes door directies op het gebied van personeel en verandertempo.
- In 2013 is gestart met de intensivering van toezicht. De maatregelen betreffen ondermeer de versnelling van de aanslagregeling particulieren, het uitvoeren van meer boekenonderzoeken, meer controles voor de omzetbelasting en het realiseren van extra invorderingen.

- 4-5-2 Toezicht Toeslagen**
In 2013 heeft Toeslagen het toezicht via een risicoselectie-model geïntensiveerd en aangepast op de actualiteit. Daarnaast is in 2013 een start gemaakt met de invoering van fraudemaatregelen met het oog op de Wet aanpak Fraude Toeslagen en fiscaliteit die vanaf 1 januari 2014 van kracht is. Het opleggen van boetes en het uitnodigen van onbekende aanvragers aan de balie zijn voorbeelden van fraudemaatregelen die in 2013 zijn ingevoerd.
- 4-5-3 Belastingdienst staat voor afweging over de wijze waarop de vervanging van inningssystemen vormgegeven kan worden**
Een goed functionerend inningssysteem is van groot belang. De Belastingdienst is bezig deze inningssystemen te moderniseren. Dit traject is lastig en complex. De Belastingdienst bereidt momenteel besluitvorming voor over de wijze waarop deze automatisering verder vorm moet worden gegeven. De ADR is in adviserende zin bij deze afweging betrokken.
- 4-5-4 Bijzondere aandacht nodig voor WNT**
Het ministerie van Financiën kon in 2013 niet over een adequaat proces beschikken om de benodigde informatie op basis van WNT 2013 op te kunnen leveren. Dit werd veroorzaakt doordat de minister van BZK niet tijdig een sluitende oplossing kon bieden voor de uitvoeringsproblematiek ten aanzien van de vermelding van de gegevens over personen die anders dan op grond van dienstbetrekking een functie vervullen als niet-topfunctionaris. Daardoor heeft ook het toezicht op de naleving van de WNT door de minister op de instellingen genoemd in art. 1.3 van de WNT in 2013 onvoldoende invulling kunnen krijgen. Het gaat hier om een onderwerp dat politiek en maatschappelijk veel aandacht heeft en waarbij sprake kan zijn van directe inkomensgevolgen voor (gewezen) topfunctionarissen.
- De directie FEZ heeft vanuit haar rol actief acties ondernomen om meer duidelijkheid te verkrijgen over toepassing van deze wet om de administratie en verslaggeving in te kunnen richten op de eisen vanuit de WNT. Aangezien deze wet en richtlijnen op dit moment nog verder worden uitgewerkt door BZK is in 2014 bijzondere aandacht voor dit traject gewenst zowel voor FEZ als beleidsonderdelen. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zijn zowel maatregelen nodig als een administratie die het mogelijk maken dat de WNT over geheel 2014 daadwerkelijk uitgevoerd kan worden.

5 Onderzoek totstandkoming informatie over beleid en bedrijfsvoering

Binnen het kerndepartement Financiën is in 2013 een 6-tal nieuwe indicatoren opgenomen in de begroting en verantwoording. Wij hebben geconstateerd dat er ruimte is voor verbetering door bij nieuwe indicatoren met de beleidsdirecties duidelijke afspraken te maken over de aard en kwaliteit van de op te leveren informatie en deze afspraken vast te leggen.

Bij de onderzochte indicatoren voor de Belastingdienst zien we dat de eerder ingezette opgaande lijn wordt voortgezet. In het kader van de opgaande lijn is het de bedoeling om vanaf 2014 voor de kwaliteit van de beleidsinformatie meer te kunnen gaan steunen op tussentijdse, interne toetsingen door de Belastingdienst/ Unit Concern Administratie (B/CA) zelf. Hier heeft B/CA in 2013 een eerste opzet voor gemaakt.

5.1 Inleiding

Als onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of geselecteerde processen gericht op de totstandkoming van informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Daartoe onderzoeken wij of deze niet-financiële informatie op een deugdelijke (dat wil zeggen op ordelijke en controleerbare) wijze tot stand is gekomen. Deze normen zijn verder uitgewerkt in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2013.

Voor de verantwoording 2013 hebben wij een 9-tal prestatie-indicatoren onderzocht waarbij meer dan gemiddeld politiek of financieel (afbreuk)risico bestaat.

Op grond van deze risicoafweging hebben wij de volgende totstandkomingsprocessen voor een nader onderzoek geselecteerd:

- Afbandeling bezwaarschriften;
- Toezicht Toeslagen;
- Bereik starters;
- Implementatie Europese richtlijnen;
- Percentage projecten waarvoor een PPC is uitgevoerd;
- Percentage PPC's met meerwaarde voor DBFM (keuze: comply or explain);
- Percentage PPC's met meerwaarde voor DBFM (keuze: DBFM);
- BERB;
- Benchmark.

In dit hoofdstuk gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van ons onderzoek.

5.2 Betere verslaggeving van gemaakte afspraken over indicatoren

Binnen het kerndepartement Financiën is in 2013 een 6-tal nieuwe indicatoren opgenomen in de begroting en verantwoording. Bij een aantal indicatoren merken we op dat er nog ruimte is voor verdere verbetering in onderbouwing en vastlegging van gemaakte afspraken. Wij hebben directie FEZ verzocht om bij nieuwe indicatoren met de beleidsdirecties vooraf goede afspraken te maken over de aan te leveren informatie en deze afspraken eenduidig vast te leggen.

6 Overige onderwerpen

In dit hoofdstuk worden onderwerpen behandeld die divers van aard zijn en daardoor ook een gevarieerde mate van aandacht vragen van het management. Deze raken (nog) niet de financiële verantwoording of het gevoerd financieel en materieel beheer. Het is bedoeld om het management te informeren over belangrijke ontwikkelingen en gebeurtenissen.

6.1 Claims

Met betrekking tot de verwerving van de Nederlandse onderdelen van Fortis en ABN AMRO door de Staat, is door een aantal voormalige aandeelhouders gesteld dat zij hierdoor schade hebben geleden. Zij hebben de Staat hiervoor aansprakelijk gesteld en gerechtelijke procedures opgestart, deze lopen nog.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft de nationalisatie van SNS REAAL grotendeels bevestigd en geoordeeld dat de minister de effecten en vermogensbestanddelen van SNS REAAL en SNS Bank mocht onteigenen, maar toekomstige claims niet. Inmiddels heeft de Ondernemingskamer een uitspraak gedaan op het verzoek van de minister van Financiën om de schadeloosstelling van onteigende effecten en vermogensbestanddelen van SNS REAAL N.V. en SNS Bank N.V. overeenkomstig zijn aanbod op nul Euro vast te stellen. De minister is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad.

Aan: de minister van Financiën

Verklaring betreffende de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het departementale jaarverslag 2013 van het ministerie van Financiën gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten:

- de departementale verantwoordingsstaten over 2013 met de financiële toelichtingen daarbij;
- de samenvattende verantwoordingsstaat over 2013 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
- de departementale saldi-balansen per 31 december 2013 met de toelichting daarbij;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2013;
- de overzichten met de gegevens als bedoeld in de artikelen 4.1 en 4.2 van de Wet nomering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

De minister is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Onze verantwoordelijkheid is aan de minister een oordeel te geven over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Oordeel

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van het ministerie van Financiën over 2013 in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Benadrukking van een onzekerheid in de jaarrekening

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel vestigen wij de aandacht op de tekst in § 4.1/E3 van het jaarverslag inzake het beleid ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In deze paragraaf wordt uiteengezet dat als gevolg van beperkingen bij de uitvoering van werkzaamheden door de Belastingdienst, onzekerheid blijft bestaan omtrent de juistheid en volledigheid van door belanghebbenden zelf verstrekte gegevens. Dit resulteert in inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

Benadrukking van de onzekerheid in het WNT-overzicht

Wij vestigen de aandacht op de toelichting die is opgenomen bij het WNT-overzicht, waarin de onzekerheid is uiteengezet die bestaat ten aanzien van de vermelding van de gegevens over personen die anders dan op grond van een dienstbetrekking een functie vervullen als niet-topfunctionaris. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Tevens vermelden wij naar aanleiding van ons onderzoek dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Den Haag, 14 maart 2014

Auditdienst Rijk

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00

Bijlage 17

Jaarplan team Audit & Control 2013 versie 0.9	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	Status	Opmerking
ITIL-processen														
Request Fulfillment (opzet & bestaan)													ATG	
Incident management (werking)													ATG	
Problem management (werking)													GuP	Gestart eind april en uitloop t/m september i.v.
Access management (opzet & bestaan)													GeD	i.o.m. doorgeschoven
Asset & configuration management w.o. licentiebeheer (opzet & bestaan)													GeD	i.o.m. doorgeschoven
Capacity management (opzet & bestaan)													GuP	i.v.m. prio andere opdrachten
Generieke beheersmaatregelen Norea-studie rapport														
Service Level management (opzet & bestaan)													NIP	
Service measurement (opzet & bestaan)													NIP	
Service reporting (opzet & bestaan)													NIP	
Service improvement (opzet & bestaan)													NIP	
(Operational) Audits														
Factuurafhandeling													ATG	(overloop 2012)
Betrouwbaarheid BCR (zie legenda) onderdeel personeel													GsT	Gestopt i.v.m. nieuwe rapportagevorm
Inhuur B/CIE													GuP	i.v.m. prio andere opdrachten
Portfolio-proces														nog inplannen
Release IM Douane													ATG	
Aanschaf Virtual Analytics													ATG	
Uitrol W7 werkplekken													GoP	
Begrotingsproces													NIP	
Uitnutting en sturing begroting													NIP	
Voorbrengingsproces Infrastructuur													NIP	
Architectuurproces													NIP	
Koppelvlak B/CIE - B/CA													NIP	
Beveiligingsassessment DigID													ATG	
werkzaamheden tbv Certificering														
regievoering ICS														Gedeeleerd door MT B/CE
TPM 2012 (informatie aanleveren)														
TPM 2013 (informatie aanleveren)														
TPM 2014 (tijdelijke opdrachtverstrekking aan de ADR)														
RM-processen binnen B/CIE: P-Direct														
3.04 wijziging arbeidsuur en werktijd														
4.02 aanstellen EP en Inhuur														
4.03 wijzigen aanstellings gegevens														
6.02 Reiskosten														
6.03 Declareren overige kosten														
6.10 Schade vergoeden aan werknemer														
6.07 melden neven activiteiten														
6.14 Toelagen en inhoudingen														
6.19 Doelname aan regelingen														
7.01 Beëindigen dienstverband														
6.21 Inconveniënten													nvt	
RM-processen binnen B/CIE: Overige P-processen														
Buitengewoon verlof lange duur														
Inhuur														
IF- contracten														
Dienstauto's														
Business kaart & OV														
Verlofstuwmuren														
Overbezoldiging														
Volledigheid P-dossiers													nvt	
BCR gerelateerde onderzoeken														
Sociaal Flankerend beleid														

Aan
MT

Cc
CFO's
TBO-ers

Directoraat-Generaal
Belastingdienst
Inlichtingen

Datum
2 februari 2015

memo

Voorstel auditplanning 2015 en stand van zaken
audits m.b.t. beveiliging 2014

Memo is ter bespreking

In dit memo is een voorstel gegeven voor de auditplanning 2015. Voorts wordt de stand van zaken weergegeven van de audits m.b.t. beveiliging die zijn afgerond in 2014 c.q. lopen.

Voorstel voor 2015:

1. Zelfanalyse 2014 (welke dienstonderdelen nog te bepalen);
2. Autorisatieprocedures (vervolg op de opdracht 2014, zoals profielbeheer, schoning, de totstandkoming van IST-lijsten en de IMS-koppelvlakken, etc.);
3. In kaart brengen van de beveiligingsrisico's met betrekking tot enkele van hieronder genoemde onderwerpen:
 - a. de wijzigingen in het toegangsbeleid (Rijkspas);
 - b. het gebruik van mobiele devices (zoals schoning op afstand), CYOD, BYOD;
 - c. het nieuwe werken;
 - d. plaats onafhankelijk werken (Wifi, hotspots);
 - e. huidig gebruik van LOA's.

Wat zijn risico's voor continuïteit van bedrijfsprocessen en voor vertrouwelijkheid en betrouwbaarheid van gegevens? Welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om het risico op een aanvaardbaar niveau te houden. (Mede naar aanleiding van de uitgevoerde risicoanalyse van B/CA);

4. Awareness, is de medewerker voldoende op de hoogte van de risico's die hij loopt in zijn of haar handelen;
5. Eén of twee programma's die lopen, zoals AGS, Inning (is er in afdoende mate rekening gehouden met veiligheidseisen);
6. In-, door- en uitstroom (veel nieuwe instroom in 2014);
7. Wordt bij inkoop in voldoende mate rekening gehouden met de beveiligingseisen;
8. Onderwerpen die eventueel worden aangewezen door BZK in het kader van BIR compliance (ICV);
9. ConnectPeople, medium om kennis met elkaar te delen. Echter gaan we zorgvuldig om met onze gegevens. Worden de uitgangspunten als *need to know* en *need to do* ook toegepast.

Stand van zaken auditplanning 2014

Afgeronde audits:

1. Verstrekken gegevens; handelen we op de afgesproken wijze en zijn bij transport voldoende beveiligingsmaatregelen genomen (28 december 2013);
2. BCM, een quickscan over de stand van zaken (medio jan);
3. Proces LTB (27 maart);
4. Vernietigen gegevensdragers; worden de gegevensdragers op een zorgvuldige en veilige wijze vernietigd na buitengebruikstelling (15 mei 2014);
5. Ketenafhankelijkheid diensten; van welke diensten zijn we afhankelijk en zijn er voldoende maatregelen getroffen om de onderkende risico's te mitigeren tot een aanvaardbaar niveau (16 mei 2014);
6. Audit naar de zelfanalyse 2013 (24 november 2014).

Lopende audits:

1. Ketenafhankelijkheid, van welke gegevens zijn we afhankelijk en zijn er voldoende maatregelen getroffen om de onderkende risico's te mitigeren tot een aanvaardbaar niveau (eerste concept besproken in december 2014);
2. Applicatiebeveiliging, worden bij de totstandkoming van applicaties voldoende beveiligingsmaatregelen ingebouwd, zodat we voldoen aan het basis beveiligingsniveau;
3. KWAS. Hierbij zoomen we in op de processen:
 - opstellen selectiemodules Inkomensheffing, IH winst en IH niet-winst;
 - "van controleorder naar profiel", het opstellen van risicoprofielen voor goederencontroles op het risicogebied cocaïne;
4. LTB/HiL, is een ARK onvolkomenheid in 2013, het LTB proces is veranderd eind 2013/begin 2014. Onderzoeken of we het proces nu voldoende beheersen en of de verbeteracties uit vorige audit goed zijn opgepakt;
5. Outsourcing van gegevens c.q. gebruiken van cloud. Het is toegestaan om gegevens buiten de Belastingdienst te beheren/bewaren. Dit onder strikte voorwaarden. Laten onderzoeken of we hieraan voldoen en of het beheerproces adequaat is ingericht. Oriëntatie gestart omtrent onderzoeksvraag.
6. Inkoop. Verloopt het inkoopproces op een zorgvuldige wijze (opdracht in december verstrekt).

Ter informatie

Aan:
SBO
CFO's
TBO

**Directoraat-Generaal
Belastingdienst
Inlichtingen**

Datum
10 juli 2013

memo

Voortgang audits in 2013

In het SBO van januari is de auditplanning 2013 vastgesteld. Dit memo geeft de stand van zaken weer. De audits zijn uitgevoerd door de ADR.

1. **Proces van totstandkoming van profielen (overloop 2102)**

De ADR heeft haar bevindingen op 23 april 2013 gerapporteerd. Het rapport is uitgebracht aan de voorzitter van de stuurgroep van het programma HIL. Er zijn enkele bevindingen op het gebied van het ontwerpen van rollen en het beheren van rollen.

Het programma neemt de aanbevelingen mee bij het verder ontwikkelen en verbeteren van haar processen.

Het proces LTB zal in 2013 (zie hieronder) wederom tegen het licht worden gehouden en zal gekeken worden of de verbeteracties ook zijn uitgevoerd.

2. **Conflicterende muteerrechten (overloop 2012)**

De ADR heeft haar bevindingen op 14 mei 2013 gerapporteerd. Het onderzoek heeft zich toegespitst op de dienstonderdelen Blauw en CA. Het aantal conflicterende autorisatie rechten is in verhouding tot het aantal rechten dat we onderscheiden gering te noemen. Daar waar het voorkomt dienen aanvullende compenserende maatregelen te worden getroffen. Dit blijkt nog steeds niet over het geval te zijn.

De CFO's van Blauw en CA zijn gevraagd kennis te nemen van het rapport en daar waar nodig verbeter acties te treffen.

Het proces LTB zal in 2013 (zie hieronder) wederom tegen het licht worden gehouden en zal gekeken worden of de verbeteracties ook zijn uitgevoerd.

3. **Gegevensherstel / datamanipulatie (overloop 2012)**

De ADR heeft haar bevindingen op 6 juni gepresenteerd. De dienstonderdelen CA, CAO en CIE zijn gevraagd om over een halfjaar te rapporteren hoeveel prio 1 incidenten er zijn geweest, op welke applicatie die betrekking hebben gehad, de oplostijd en welke acties erop zijn gezet om dit in de toekomst te voorkomen.

4. **Verstrekken gegevens (overloop 2012)**

De belastingdienst verstrekt aan diverse partijen informatie. De afspraak is dat dit alleen geschied door CA op een beveiligde wijze. HePlan van aanpak is op 18 maart definitief gemaakt. Het concept rapport wordt medio juli verwacht.

5. Externe geheugendragers (overloop 2011)

Tegenwoordig zijn er vele geheugendragers waarop informatie wordt al dan niet tijdelijk op wordt vastgelegd. Denk hierbij aan printers etc.

De ADR heeft de opdracht gekregen om na te gaan of we hier zorgvuldig mee omgaan en de geheugendragers vernietigen schonen voordat ze de organisatie verlaten. Plan van aanpak is uit juli 2011. De afspraak is gemaakt dat eerst CIE een eigen onderzoek zou afronden voordat de ADR de rest van het onderzoeksveld zou gaan auditen. Het rapport van CIE heeft lang op zich laten wachten.

De verwachting is dat de ADR over dit onderwerp in september/oktober rapporteert.

6. Betrouwbaarheid zelfanalyses

Plan van aanpak is op 25 april 2013 vastgesteld. De ADR onderzoekt de kwaliteit van de uitvoering van de zelfanalyse, draagt de maatregel bij aan het beoogde effect en zijn de centraal aangewezen beveiligingsbeheersingsmaatregelen in de ogen van de dienstonderdelen de meest risicovolle. Het onderzoek wordt uitgevoerd bij CFD, CKC, Belastingen, douane en Toeslagen. Rapportage verwacht in juli.

CAO en CIE laten een extern bedrijf een onderzoek doen naar de stand van zaken rondom beveiliging met als referentiekader ISO 27001 en 27002 (HBB).

7. LTB beheersing van het proces (van aanvraag tot invoer in de applicatie en de interne controle hierop) (ARK zorgpunt)

Plan van aanpak is op 26 april 2013 vastgesteld. De ADR onderzoekt van het LTB proces: het rollen beheer, de wijze waarop de in- door- en uitstroom van medewerkers wordt verwerkt in het LTB proces, de interne controle die daarop plaats vindt. Rapportage verwacht in augustus.

Het onderzoek wordt uitgevoerd bij Belastingen, CA, Douane, Toeslagen, CAO, CIE en FIOD. Rapportage verwacht in juli. Op verzoek van CIE zal daar het onderzoek na de zomer worden opgestart.

De ADR zal voorts in haar reguliere jaarrekening controle meenemen of de profielen voldaan aan exclusiviteit en integriteit.

8. Crisismanagement: inzichtelijk maken de ketens waarin we afhankelijk zijn van andere partijen en in welke mate we waarborgen hebben getroffen bij mogelijke calamiteiten

Plan van aanpak is op 13 mei 2013 vastgesteld. Het onderzoekt richt zich met name op het inzichtelijk krijgen van het huidige stelsel van beheersingsmaatregelen (bijvoorbeeld beschikbaarheid en betrouwbaarheid) bij die processen waarbij afhankelijk zijn externe partijen. Rapportage wordt in september verwacht.

9. Gebruik van mobiele devices (nog te bezien)

Inmiddels heeft de Douane een onderzoek laten doen door . Bezien moet nog worden in hoe verre er aanvullend onderzoek nodig is.

10. Informatiebeveiliging/BCM

In het CFO overleg zijn een aantal risico benoemd. Waaronder de Informatiebeveiliging als BCM. De ADR is gevraagd om de risico eigenaren (de directeuren van CA en Toeslagen) hierbij te ondersteunen. De gespreken hieromtrent zijn gaande.

11. Nog op te starten

- Risico analyse m.b.t. het aspect beveiliging bij het voortbrengingsproces IV (ARK zorgpunt)
- LTB (conflicterende rechten) (ARK zorgpunt)
- Gebruik van internettoegang met het abonnementstype Goud

-0-

Aan
Leden van het SBO
Cc TBO

**Directoraat-Generaal
Belastingdienst
Inlichtingen**

Datum
14 december 2012

memo Auditplanning 2013

Om de betrouwbaarheid en zekerheid omtrent een aantal aspecten te verkrijgen maken we gebruik van de diensten van de Auditdienst Rijk (AdR).

In dit memo wordt aangegeven welke audits er nog lopen en welke gepland staan voor 2013.

Gevraagd wordt aan het SBO of er nog behoefte bestaat aan aanvullende audits op het aspect beveiliging/integriteit.

Lopende audits (overloop van 2012):

- Gegevensherstel (datamanipulatie, twee deelonderzoeken)
- Conflicterende muteerrechten
- Proces van totstandkoming van profielen
- Externe geheugendragers (nog op te starten)
- Verstrekken gegevens

Gepland voor 2013:

- Betrouwbaarheid zelfanalyses en bruikbaarheid van het HBB
- Gebruik van internettoegang met het abonnementstype Goud
- Risico analyse m.b.t. het aspect beveiliging bij het voortbrengingsproces IV (ARK zorgpunt)
- LTB (conflicterende rechten) (ARK zorgpunt)
- LTB beheersing van het proces (van aanvraag tot invoer in de applicatie en de interne controle hierop) (ARK zorgpunt)

Nog te bezien:

- KVAS (is de interne analyse mbt de cruciale belangen zodanig uitgevoerd dat we erop kunnen vertrouwen? Of te wel zijn we waterdicht!)
- Trendanalyse (aan de AdR over wat zij zien als toekomstige bedreigingen)
- Gebruik van mobiele devices (zoals iPads etc) in het primaire proces
- Crisismanagement (zoals BHV, crisisplannen, herstelplannen etc (MLTP))

Aan
Leden van het SBO
Cc CFO's en TBO

Directoraat-Generaal
Belastingdienst
Inlichtingen

memo

Concept auditplanning 2014

Datum
3 februari 2014

De leden van het TBO is gevraagd om onderwerpen aan te dragen waar we in 2014 een audit op kunnen laten uitvoeren. De wens is om meer dan nu het geval is om de ADR te betrekken aan de voorkant van een (nieuwe) ontwikkeling.

Op basis van een aantal ontwikkelingen en om beter inzicht te krijgen in de stand van zaken stellen we voor om in ieder geval de volgende onderwerpen te laten onderzoeken in 2014.

Het SBO wordt gevraagd om in te stemmen met onderstaande voorstel:

1. Zelfanalyse 2013, jaarlijks terugkerend om de PDCA cyclus rond te hebben (april/mei);
2. LTB/HiL, is een ARK onvolkomenheid in 2013, het LTB proces is veranderd eind 2013/begin 2014. Onderzoeken of we het proces nu voldoende beheersen (medio 2014);
3. In kaart brengen van de risico's van de wijzigingen in het toegangsbeleid (Rijkspas), het gebruik van mobiele devices en het nieuwe werken. Waar nodig welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om het risico op een aanvaardbaar niveau te houden (eerste helft 2014) (Mede naar aanleiding van de uitgevoerde risicoanalyse van B/CA);
4. KWAS, heeft in het afgelopen jaar politieke aandacht gehad. In 2012/2013 hebben we intern een aantal onderwerpen benoemd als bedrijfskritisch in het licht van spionage. Het onderzoek zal zich richten op een beperkt aantal thema's om te toetsen of we voldoende maatregelen hebben genomen (2014);
5. Outsourcing van gegevens c.q. gebruiken van cloud. Het is toegestaan om gegevens buiten de Belastingdienst te beheren/bewaren. Dit onder strikte voorwaarden. Laten onderzoeken of we hieraan voldoen en of het beheerproces adequaat is ingericht (2014);
6. ConnectPeople, medium om kennis met elkaar te delen. Echter gaan we zorgvuldig om met onze gegevens. Worden de uitgangspunten als *need to know* en *need to do* ook toegepast, daar waar nodig (2014);
7. VIP proces, wordt herzien. De verwachting is dat het eind 2014 is afgerond (eind 2014/begin 2015);

Voorts worden de volgende onderwerpen in gedachten gehouden:

1. Naleving Wbp en / of hoe we met onze data omgaan;
2. SOC (beheersmaatregelen goed ingeregeld);
3. Gebruik e-mail (conform beleid);
4. Awareness, is de medewerker voldoende op de hoogte van de risico's die hij loopt in zijn handelen.

Op dit moment lopen de volgende onderzoeken:

1. LTB (definitief concept 14 jan);
2. Ketenaafhankelijkheid, van welke diensten zijn we afhankelijk en zijn er voldoende maatregelen getroffen om de onderkende risico's te mitigeren tot een aanvaardbaar niveau (1ste concept besproken 16 jan);
3. Externe geheugendragers, worden deze op een zorgvuldige wijze vernietigd (concept is voorgelegd op 24 jan);
4. Verstrekken gegevens, handelen we op de afgesproken wijze en zijn bij transport voldoende beveiligingsmaatregelen genomen (definitief concept 24 jan);
5. Applicatiebeveiliging, worden bij de totstandkoming van applicaties voldoende beveiligingsmaatregelen ingebouwd, zodat we voldoen aan het basisbeveiligingsniveau (plan van aanpak gereed, eind nov);
6. BCM, een quickscan over de stand van zaken (definitief medio jan).

-0-

Aan
Leden van het SBO, CFO's en TBO

**Directoraat-Generaal
Belastingdienst
Inlichtingen**

memo

Stand van zaken audit m.b.t. Beveiliging 2014

Datum
22 september 2014

Memo is ter info.

In dit memo wordt de stand van zaken weergegeven van de audits m.b.t. beveiliging die zijn afgerond in 2014 c.q. lopen en of nog ingepland moeten worden.

Afgeronde audits:

1. Verstrekken gegevens; handelen we op de afgesproken wijze en zijn bij transport voldoende beveiligingsmaatregelen genomen (28 december 2013);
2. BCM, een quickscan over de stand van zaken (medio jan);
3. Proces LTB (27 maart);
4. Vernietigen gegevensdragers; worden de gegevensdragers op een zorgvuldige en veilige wijze vernietigd na buiten gebruik stelling (15 mei 2014);
5. Ketenafhankelijkheid diensten; van welke diensten zijn we afhankelijk en zijn er voldoende maatregelen getroffen om de onderkende risico's te mitigeren tot een aanvaardbaar niveau (16 mei 2014).

Lopende audits:

1. Zelfanalyse 2013, jaarlijks terugkerend om de PDCA cyclus rond te hebben (loopt);
2. Applicatiebeveiliging, worden bij de totstandkoming van applicaties voldoende beveiligingsmaatregelen ingebouwd, zodat we voldoen aan het basis beveiligingsniveau (loopt);
3. Ketenafhankelijkheid, van welke gegevens zijn we afhankelijk en zijn er voldoende maatregelen getroffen om de onderkende risico's te mitigeren tot een aanvaardbaar niveau (PvA gereed 17 juni 2014);
4. KWAS (PvA gereed 6 augustus 2014)
5. LTB/HiL, is een ARK onvolkomenheid in 2013, het LTB proces is veranderd eind 2013/begin 2014. Onderzoeken of we het proces nu voldoende beheersen en of de verbeteracties uit vorige audit goed zijn opgepakt. (PvA september 2014);
6. Outsourcing van gegevens c.q. gebruiken van cloud. Het is toegestaan om gegevens buiten de Belastingdienst te beheren/bewaren. Dit onder strikte voorwaarden. Laten onderzoeken of we hieraan voldoen en of het beheerproces adequaat is ingericht. Oriëntatie gestart omtrent onderzoeksvraag.

Nog op te starten:

1. In kaart brengen van de risico's van de wijzigingen in het toegangsbeleid (Rijkspas), het gebruik van mobiele devices en het nieuwe werken. Waar nodig welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om het risico op een aanvaardbaar niveau te houden. (Mede naar aanleiding van de uitgevoerde risicoanalyse van B/CA) (nog in te plannen);
2. ConnectPeople, medium om kennis met elkaar te delen. Echter gaan we zorgvuldig om met onze gegevens. Worden de uitgangspunten als *need to know* en *need to do* ook toegepast, daar waar nodig(nog in te plannen);
3. VIP proces, wordt herzien. De verwachting is dat het eind 2014 is afgerond (eind 2014/begin 2015).

Voorts worden de volgende onderwerpen in gedachten gehouden:

1. Naleving Wbp en / of hoe we met onze data omgaan;
2. SOC (beheersmaatregelen goed ingeregeld);
3. Gebruik e-mail (conform beleid);
4. Awareness, is de medewerker voldoende op de hoogte van de risico's die hij loopt in zijn handelen.

Bijlage 23 Lijst met documenten die niet openbaar gemaakt worden

Notitie audit berekeningsverschillen NTS	Bevindingen quickscan naar het onderzoek disclaimers
Audit EMCS FS2	Nota van bevindingen Inzake het onderzoek naar de totstandkoming van de rapportage grote ICT-projecten 2012 van het ministerie van Financiën
Rapport van bevindingen na beoordelen project beheersen ICT uitgaven Belastingdienst	Rapportage audit loonaangifteketen, over 2012
Rapport van bevindingen Onderzoek bedrijfsvoeringsfunctionaliteiten NTS 2011	Rapportage audit loonaangifteketen, over 2012
Rapport van bevindingen, Samenvatting quickscans NTS 2011	Third Party Mededeling B/CIE 2011
Nota van bevindingen inzake de "Rapportage Grote ICT projecten" van het ministerie van Financiën per 31 december 2011	Third Party Mededeling 6/CIE 2011 inzake "porti"
Audit AGS - eerste audit, Rapport van bevindingen	Rapport van bevindingen Audit compenserende maatregelen bij het proces "Conflicterende muteerrechten" (14 mei 2013)
Beoordeling IC's (beveiliging)	Roadmap digitalisering dienstverlening effectmonitor rapportage MTB
Onderzoek 'Inwinnen en verstrekken loongegevens'	Bestandsmanipulaties en gegevensherstel
Adviesopdracht Koppelvlakken Loonaangifteketen	Rapport van bevindingen audit Vooringevulde Aangifte (VIA 2013) – onderdeel 'Testen'
Samenvattend rapport van bevindingen zelfanalyse informatiebeveiliging en integriteit 2011 bij de Belastingdienst	Interim rapportage risico's onderzoek DWB, programma Modernisering Werkplek
Rapport van bevindingen audit vooringevulde aangifte 2012 (VIA 2012)	Rapport interne audit WPG 2012-2013 FIOD
Adviesopdracht overlegstructuren loonaangifteketen (concept 0.6)	Rapport hercontrole audit WPG 2012-2013 FIOD
Audit MLTP Belastingdienst	Evaluatie VIA 2013, Onderdeel Testen
Onderzoek naar de invoering van aangifte middels XBRL bij de Belastingdienst	Evaluatie VIA 2013, Onderdeel Voortbrenging en Samenwerking
Bevindingen adviesopdracht opzet nieuwe projectsturing binnen het programma Online Dienstverlening	Rapportage ADR bij In Control Statement B/CIE VS. 1.0
Rapport Adviesopdracht outputkwaliteit	Interim-auditrapport 2013 Belastingdienst
Toestemming opname Mededeling auditdienst Rijk in ICS Cluster IV	IBBD: Zelfanalyse en implementatie HBB 2012
Managementletter eerste halfjaar 2012 Belastingdienst	Audit AGS – derde audit
Managementletter eerste halfjaar 2012 Belastingdienst/ IV aanbod	Onderzoek naar de samenwerking en de governance binnen het project/programma Authenticatie en Autorisatie
Rapportage bevindingen onderzoek Digitale Aangifte Erfbelasting	Onderzoek informatiebeveiliging gegevensdragers Belastingdienst 2012/2013
Rapportage bevindingen Masterplan Inning	Rapportage quick scan BCM Belastingdienst
Rapportage bevindingen onderzoek NINBI	Rapport onderzoeksoopdracht IB Koppelvlak K2/K6 LAK
SEPA2 rapport onderzoeksoopdracht	Rapportage bevindingen Audit ETPM-SIG
rapport onderzoek EMCS FS NL	Rapportage risicosessie Verhuurderheffing
Managementletter tweede halfjaar 2012 Belastingdienst/Bevindingen	Memo Beoordeling ADR aanvullende ICT-capaciteit Belastingdienst definitief
Managementletter tweede halfjaar 2012 Belastingdienst/IV-aanbod	Nota van bevindingen Inzake het onderzoek naar de totstandkoming van de rapportage grote ICT-projecten 2013 van het ministerie van Financiën
Managementletter tweede halfjaar 2012 Belastingdienst/Dienstverlening	Rapport feitenonderzoek IBM Connections
	Rapport van bevindingen Audit proces Logisch ToegangsBeheer (LTB) bij Belastingdienst

Assurance-rapportage audit loonaangifteketen, over 2013
Notitie onderzoek vraagstukken roadmap digitale dienstverlening
Onderzoek vraagstukken roadmap digitale dienstverlening
Afronding Rapportage Audit Continuïteit ABS
in control statement B CAO 2013
Rapport vernietigen gegevensdragers, rapport van feitelijke bevindingen
Audit Externe Afhankelijkheden
Memo bij eindrapport programma DWB werkplek
Memo Herinrichting Financiële Verantwoording, beoordeling Globaal Ontwerp en memo Globaal Ontwerp Herinrichting financiële verantwoording (04-04-2014)
Managementletter eerste halfjaar 2014 IV-aanbod
Managementletter eerste halfjaar 2014, Belastingdienst/Belastingen
Rapportage bevindingen onderzoek Bankenbelasting
Notitie onderzoek Wijziging Uitvoering Registratiewet
Rapport IBBD Zelfanalyse 2013
Bevindingen ADR Programmaplan Rationalisatie versie 0.9.5
Rapport van bevindingen naar aanleiding van het onderzoek naar de implementatie van de verbeteringen in de bedrijfsvoeringsprocessen van B/CIE
Notitie Bevindingen ADR inrichting Governance programma inning
Auditrapport 2013 Belastingdienst
Onderzoeksrapport Douane Release 2013-2
Rapport van bevindingen ICT security selfassessment DigiD-webapplicaties
Lines of Defence
ICT-beveiligingsassessment 2013 DigiD webapplicaties (definitief versie 1.0_BD)
ICT-beveiligingsassessment 2013 DigiD webapplicaties (definitief versie 1.0_BD) getekend
Auditrapport Effectmeting VTA (definitief)
Onderzoeksrapport Follow-up audit informatiebeveiliging (definitief)
Nulmeting Selfassessment Informatiebeveiliging B/CAO DigiD-webapplicaties definitief
HBB rapportage zelfevaluatie 2012 B/CAO en B/CIE
Quick Scan Logisch Toegangsbeheer B/CAO
Inventarisatieformulier Audit

Plan van aanpak Audit op Service Operations (onderdeel IT-Operations) 2011 Versie 0.2
Plan van Aanpak Onderzoek Configuration Management Database Versie 0.1
Plan van Aanpak onderzoek facturen Datacommunicatie Versie 1.0
Concept Plan van aanpak Ontwerpgerichte audit Floormanagement 2014 (Versie 0.3)
Plan van aanpak Onderzoek betrouwbaarheid Business Control Report versie 1.0
Definitief auditrapport Event 2012 1.0
Definitief auditrapport Klachten 2012 1.0
Audit vernietiging datadragers rijksvariant 1.0
Definitief auditrapport Incident werking 2013 versie 1.0
Auditrapport Capacity Management 2013 versie 1.0 def
Quick scan uitrol W7 werkplekken v1.0
Auditrapport Problem werking 2013 versie 1.0
Auditrapport RFF 2013 versie 1.1
Rapport DigiD_def 1.0_BDht
Feitenrelaas aanschaf Visual Analytics v1.0
DouaneRelease2013-2
Audit rapport procedure Uitwijktest 1.0
Plan van Aanpak versie 0.3
Inventarisatieformulier Audit versie 0.1
Auditrapport Acces 2014 versie 1.2
Auditrapport specifiek beheerde externe certificaten versie 1.0
Rapportage CIE DigiD-webapplicaties_v1.0
Interne audit WPG 2012-2013
Hercontrole audit WPG 2012-2013
ADR 2013-1225 Interimrapport Financien 2013
2014-1263 Interim-auditrapport Belastingdienst